

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ»**

Студентки 2 курсу, 4 мз групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Збаразька
Вікторія
Андріївна

Науковий керівник
д. е. н.
доцент

(підпис керівника)

Новікова
Наталя
Леонідівна

Гарант освітньої програми
д. е. н.
доцент

(підпис гаранта)

Ладонько
Людмила
Степанівна

Київ 2020

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«28» лютого 2020 р.

Завдання

на випускн кваліфікаційну роботу студентіві

Збаразькій Вікторії Андріївні

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ»

Затверджена наказом ректора від «27» лютого 2020 р. № 756

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 02.11.2020 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи: вивчення теоретичних засад реформування місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення управління освітою а об'єднаних територіальних громадах.

Об'єктом дослідження є процес реалізації функцій органів місцевого самоврядування України у сфері освіти в Якушинецькій об'єднаній територіальній громаді.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти реалізації функцій органів місцевого самоврядування в сфері освіти.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ СФЕРИ ОСВІТИ

1.1. Сутність та цілі реформування сфери освіти на місцевому рівні

1.2. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері освіти

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ ЯКУШИНЕЦЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Імплементация кращих практик управління освітою в об'єднаних територіальних громадах України

2.2. Аналіз реалізації функцій органів місцевого самоврядування Якушинецької об'єднаної територіальної громади

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ ЯКУШИНЕЦЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напряму дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 01.11.2019	01.11.2019
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 28.02.2020	28.02.2020
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 19.06.2020	19.06.2020
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 01.09.2020	01.09.2020
5	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису третього розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 01.10.2020	01.10.2020
6	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі	До 02.11.2020	02.11.2020
7	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 06.11.2020	06.11.2020
8	Зовнішнє рецензування ВКР	До 16.11.2020	16.11.2020
10	Проведення попереднього захисту	23-27.	23-27.

	випускних кваліфікаційних робіт	11.2020	11.2020
11	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 01.12.2020	До 01.12.2020
12	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією до ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання « 28 » лютого 2020 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи: Новікова Н. Л.
(прізвище, ініціали, підпис)

8. Керівник проектної групи (гарант освітньої програми) Ладонько Л.С.
(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студент Збаразька В. А.
(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Випускна кваліфікаційна робота Збаразької В.А. на тему : «Організація роботи органів місцевого самоврядування в сфері освіти» відповідає темі та носить актуальний характер. Автором опрацьовано значний масив вітчизняних та зарубіжних інформаційних джерел, що дало змогу розкрити сутність заявленої теми.

У першому розділі автором досліджено теоретико-методичні засади впровадження процесу децентралізації в сфері освіти, визначено систему повноважень органів місцевого самоврядування у сфері освіти.

Другий розділ ВКР присвячено аналізу реалізації функцій органів місцевого самоврядування у сфері освіти на прикладі Якушинецької об'єднаної територіальної громади України .

У третьому розділі запропоновані шляхи удосконалення управління освітою в Якушинецькій об'єднаній територіальній громаді на основі імплементації успішних практик.

Зміст та структура роботи розкривають тему, робота виконана відповідно до вимог та рекомендована до захисту з позитивною оцінкою, а її автор Збаразька Вікторія Андріївна заслуговує на присвоєння ступеня магістр зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Ладонько Людмила Степанівна
(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента Збаразької Вікторії Андріївни

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Ладонько
Людмила Степанівна

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

«03» грудня 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ СФЕРИ ОСВІТИ	6
1.1. Сутність та цілі реформування сфери освіти на місцевому рівні	6
1.2. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері освіти	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ ЯКУШИНЕЦЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	21
2.1. Імплементация кращих практик управління освітою в об'єднаних територіальних громадах України	21
2.2. Аналіз реалізації функцій органів місцевого самоврядування Якушинецької об'єднаної територіальної громади	32
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ ЯКУШИНЕЦЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	44
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. Держава та суспільство взаємозалежать у взаємному розвитку. Процеси трансформації, як держави так і суспільства є логічними та закономірними в умовах становлення України як соціально-правової держави. Європейські та світові інтеграційні процеси до яких долучилася Україна сприяли змінам в житті держави, стосовно різних галузей економіки та суспільного життя, включаючи політико-економічну та соціально-культурну сфери. Саме це стало поштовхом для впровадження реформаційних процесів державного управління різних галузей, не оминаючи і освітню галузь. Одним із можливих механізмів забезпечення ефективного управління освітньою сферою на місцевому рівні є впровадження реформи місцевого самоврядування та організації влади на місцях. Процес децентралізації тягне перебачає реформування сфери освіти на місцевому рівні шляхом створення нової системи управління, яка сприяла би ефективному використанню матеріальних ресурсів відповідної місцевості.

Провідними тенденціями розвитку державного управління, які базуються на демократичних засадах, є посилені роль представницького органу управління на місцевому рівні – об'єднаної територіальної громади. Загалом до створення ОТГ управління сферою освіти на місцевому рівні, а саме в селах і селищах, опікувались районні державні адміністрації в структуру яких входили відділи освіти, які безпосередньо виконували функцію державного управління освітньою сферою. Натомість виконавчим органам місцевого самоврядування було надано мінімальний обсяг управлінських повноважень в сфері освіти, які обмежувалась наприклад, організацією трансферу учнів до школи. На сьогоднішній день в процесі зазначеної реформи на ОТГ покладені повноваження та відповідальність за ефективне управління сферою освіти на місцях.

Метою дослідження є вивчення теоретичних засад реформування місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення управління освітою а об'єднаних територіальних громадах.

Окреслена мета дослідження визначила і низку **завдань дослідження**:

- систематизувати наукові підходи до дослідження теоретичних засад децентралізації в сфері освіти;
- обґрунтувати систему повноважень органів місцевого самоврядування у сфері освіти;
- проаналізувати реалізацію функцій органів місцевого самоврядування у сфері освіти на прикладі Якушинецької об'єднаної територіальної громади;
- проаналізувати успішні практики управління в сфері освіти в територіальних громадах;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення управління освітою в Якушинецькій об'єднаній територіальній громаді.

Об'єктом дослідження є процес реалізації функцій органів місцевого самоврядування України у сфері освіти в Якушинецькій об'єднаній територіальній громаді.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти реалізації функцій органів місцевого самоврядування в сфері освіти.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є як загальнонаукові, так і спеціально наукові методи наукового пізнання, зокрема: – теоретичного узагальнення, використовувався при розкритті сутності, цілей та поняття децентралізації в Україні; метод систематизації, застосовувався при визначені обсягу повноважень в сфері управління освітою органами виконавчої влади на місцях, а також органами місцевого самоврядування; використання методи аналізу та синтезу, дали змогу дослідити процес реформування освітньої сфери в Україні; методи індукції та дедукції, дозволили розглядати взаємодію громади та місцевих органів управління, як динамічний процес змін від окремого прояву до загальної форми і навпаки; за

допомогою методу компаративістики, порівнювалися особливості процесу реформи освіти в Україні та зарубіжних країнах; при використанні статистичного методу, стало можливим розглянути дані, які характеризують реальний стан освітньої реформи, її складових та готовність громади до освітніх реформ.

Структура випускної кваліфікаційної роботи обумовлена метою і предметом дослідження та авторським підходом до розгляду обраної теми. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, які включають в себе чотири підрозділи, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 57 сторінок, 15 рисунків, 3 таблиці, 8 додатків. Список використаних джерел складається з 59 найменувань.

Окремі положення випускної кваліфікаційної роботи викладено у статті Збаразька В. А. Організація роботи органів місцевого самоврядування у сфері освіти / В. А. Збаразька // Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій: зб. наук. ст. студ. відп. ред. – К.: Київ нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 82 с.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ СФЕРИ ОСВІТИ

1.1. Сутність та цілі реформування сфери освіти на місцевому рівні

Провідними тенденціями розвитку державного управління, яке базується на демократичних засадах, є посилення ролі громадянського суспільства у відповідних сферах. Процес реформування сфери освіти на місцевому рівні має базуватися на створенні нової системи управління, яка сприяла би ефективному використанні матеріальних ресурсів відповідної місцевості. Звичайно, що управління повинно здійснюватися на професійному рівні, як з боку представників органів публічного адміністративного управління, так і суб'єктами, які є безпосередніми надавачами освітніх послуг. Не можна не погодитись з тим, що вибір і особливо реалізація стратегічного курсу розвитку країни можливі лише за наявності підготовлених для цього фахівців – освічених, культурних, соціально активних. Саме у сфері освіти, яка чітко функціонує, формується значний людський потенціал суспільства, здатний реалізувати стратегічні плани країни, її освітню політику, забезпечити належний рівень [3, с. 10].

Перший аргумент за децентралізацію освіти стосується педагогічної ініціативи, яка полягає у зближенні осіб, які приймають рішення, і кінцевих "споживачів" освіти (учнів та їх батьків) через адаптацію освітніх можливостей до місцевих потреб. Органи місцевого самоврядування, які, покращуючи можливості шкіл, можуть залучити нових мешканців або принаймні, заохочувати тих, хто планує змінити місце проживання.

Другий аргументований аргумент - це демократичність та характер участі децентралізація. Підвищена роль школи та місцевої громади призводить до більшої залученості як вчителів, так і батьків у функціонуванні освіти, і, як наслідок, до

демократичного контролю за процесом навчання. Це залучення може призвести до збагачення можливостей освіти, а місцевий демократичний процес сприяє кращій співпраці школи та її соціального середовища.

Третя перевага децентралізованої освіти - це можливість покращити розподіл ресурсів бюджету та використання шкільних ресурсів. Це робиться за рахунок зменшення витрат державної бюрократії, через скорочення часу прийняття рішень, полегшуючи місцевий контроль громадських витрат, більш адекватний вибір постачальників послуг для закладів освіти. Автономія шкіл також дозволяє сприяє ефективному залученню позабюджетних коштів на освіту.

Перевагою кращого розподілу коштів є вища ефективність витрачених коштів, відповідно до принципу, що ми витрачаємо власні гроші обережніше ніж інші. Оскільки розпорядник коштів та його прямі бенефіціари (кінцеві споживачі) дуже близькі між собою, можливий кращий і ретельніший контроль за рівнем витрат, застосовуючи бюджетні обмеження та одночасно отримуючи а найкращі освітні результати.



Рис. 1.1. Процеси, що активізуються з початком децентралізації освіти

Джерело: розроблено автором

Противники децентралізації в освіті також наводять багато серйозних аргументів. Перший - загроза збільшення нерівності, як територіальної, так і

соціальної. Якщо місцеві органи несуть повну відповідальність за фінансування освіти, забезпечуючи та розподіляючи її з власних внутрішніх доходів має призвести до пріоритетів місцевого самоврядування, а отже і різних рішень про інвестиції в освіту. Другим важливим аргументом є те, що децентралізація не враховує існування так звані позитивні зовнішні ефекти освіти, тобто той факт, що хороша освіта приносить користь усьому суспільству можуть надаватися переваги у фінансуванні конкретної спільноти чи групи людей. Це може стосуватися зокрема, обов'язкової освіти та, меншою мірою, вищих навчальних закладів. Як результат, витрати на освіту, яку отримують органи місцевого самоврядування, може виявитись нижчою за оптимальне розподіл з точки зору погляду на суспільство в цілому.

Як показують наведені вище аргументи, дискусія не врегульована, і, мабуть, ніколи не буде. З цієї причини рух до децентралізації освіти в Україні як і у інших європейських країнах не має універсальної форми.

Таблиця 1.1.

Доктрині розробки, щодо визначення поняття децентралізації в контексті освітньої реформи

Автор	Поняття децентралізації освіти
Гладка Т.І.	Розглядає децентралізацію, як процес передачі повноважень та бюджетів на їх реалізацію від державних органів влади органам місцевого самоврядування, аби задовольняти інтереси жителів територіальних громад, підвищити якість надання суспільних послуг та активізувати розвиток регіонів [11].

Левченко Н.М. Антонова Л.В.	Визначають децентралізацію освіти, як процес розширення повноважень місцевих органів виконавчої влади в управлінні закладами освіти, надання їм самостійності у вирішенні організаційних, управлінських, фінансових питань задля забезпечення якості освітніх послуг [7].
Гаєвська Л.А.	Децентралізація — принцип, спосіб організації управління освітою, в якій основним владним повноваженням, необхідним для прийняття управлінських рішень, наділені нижчі рівні ієрархічної піраміди управління, що відкриває широкий простір для розвитку місцевої ініціативи, урахування місцевих особливостей [5, с.10].
Касич А.О.	Децентралізація освіти — це передача повноважень і відповідальності за управління освітою та фінансування освіти демократично обраним органам місцевого самоврядування [9, с. 128].
Топузов М.О.	Реформування освітньої галузі та децентралізація — передача владних повноважень і фінансів від державної влади як найближче до людей — органам місцевого самоврядування зумовлюють модернізаційні зміни або вироблення нової інноваційної державної освітньої політики. Децентралізація в освіті є складником реформ, які активно впроваджуються в Україні та розглядається як дієвий механізм підвищення ефективності державного управління та якості освіти, наближення до реальних потреб суспільства [32 с. 12].

Джерело: розроблено автором за [11, 7, 5, 9, 32]

На законодавчому рівні децентралізація влади (від лат. de - відмова та англ. decentralization) визначена як реформування системи управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоуправління задля послаблення централізації й розширення прав низових органів самоуправління відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування [10], а також реалізації у повній мірі принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування [39].

Концептуальними засадами реформування в освіті та державної освітньої політики в умовах децентралізації слугують Закон України «Про освіту» [24], що регулює суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти; Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [31], Концепція Нової Української школи, Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [29] та іншими нормативно-правовими актами, в яких пріоритетним завданням визначено демократизацію, децентралізацію управління освітою, перехід до децентралізованої державно-громадської моделі управління в сфері освіти [32, с.12].

Початок децентралізації в Україні було покладено в 2014 р. із затвердженням Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р. [2]. У 2015 р. Верховна Рада ухвалила Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [18]. Реформа передбачає перерозподіл повноважень та функцій між центральним керівництвом та регіональними органами влади. Труднощі децентралізації влади в Україні зумовлені тим, що вона включає в себе реформу не тільки місцевого самоврядування, а й адміністративно-територіального устрою, а це вимагає зміни й державної регіональної політики [11, с. 71].

Відповідно до змісту реформи децентралізації, яка базується на Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [56], децентралізація державного управління освітньої сфери передбачає три етапи становлення: добровільне об'єднання та укрупнення територіальних громад, яке дозволить новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення; фінансова децентралізація, яка сприяє ефективному місцевому самоврядуванню та забезпеченню ним поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій, що супроводжуватиметься збільшенням ресурсної та фінансової бази. Для якісного децентралізованого управління в сфері освіти виконання повноважень повинні бути забезпечені відповідним ресурсом; наявність розширених повноважень та можливостей, завдяки яким об'єднані територіальні громади, шляхом застосування інструментів управління можуть забезпечити зростання власних фінансових можливостей та розвитку економічного та соціально-культурного сектору.

Як зазначає С.В. Крисюк, суть управління освітою – це цілеспрямована діяльність щодо створення соціально-прогностичних, організаційних, правових, кадрових, педагогічних, матеріально-фінансових та інших умов, необхідних для оптимального функціонування і розвитку галузі, реалізації її мети, здійснення переходу в якісно новий стан. Управління в освіті розглядається як підсистема соціального управління [6, с. 11].

Мета реформи децентралізації – формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад [30].

Враховуючи вище викладене можна сформулювати основні цілі реформування сфери освіти на місцевому рівні.

Основними цілями реформування сфери освіти на місцевому рівні є:

- забезпечення продуктивного функціонування та розвитку освітньої галузі;
- надання якісних освітніх послуг на місцях;
- формування ефективних органів управління у вигляді місцевих публічних органів управління та територіальної громади;
- саморегуляцію і самоуправління в сфері фінансового і матеріально-технічного забезпечення, за рахунок ефективної мобілізації та використанні внутрішніх ресурсів територіальної громади;
- розширення взаємозв'язків між органами місцевого самоврядування та територіальною громадою;
- становлення інституту прямого народовладдя;
- узгодження інтересів держави та територіальної громади;
- підвищення рівня ефективності управлінських рішень тощо.

Отже, сутність реформування сфери освіти на місцевому рівні спрямована на покращення управління, через зміну змісту освіти та створення оптимальної мережі освітніх закладів, шляхом ефективного державного управління на місцях.

У контексті реформування освітньої сфери особливої уваги набуває теоретичне осмислення процесу державного управління, а саме визначення завдань і функцій. Для розкриття даного питання необхідно визначити теоретичний зміст понять «державне управління» та «державне управління освітньою сферою», визначення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері освіти, встановити основні структурні елементи системи державного управління освітньою сферою.

У теорії адміністративного права управління розглядається як самостійний вид державної діяльності, щодо практичної реалізації функції та завдань держави в процесі безпосереднього економічного, соціально-культурного та адміністративно-політичного будівництва, що має організуючий, виконавче-розпорядчий, підзаконний характер [2, с. 8]. В. Авер'янов визначає державне управління , як

діяльність, зміст якої полягає в реалізації органів влади законів та інших нормативно-правових актів, шляхом здійснення організуючого впливу на суспільні явища та процеси [1, с. 123].

За визначенням, яке надає Висоцький Ю.О. державне управління (англ. public administration) — є видом діяльності держави, здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод [4, с. 6].

Як зазначає інформаційно-статистичний бюлетень Міністерства освіти і науки України, система освіти України, як і кожна суспільно-економічна система, базується на трьох основних складниках: інституційна складова (перш за все, нормативно-правове забезпечення); мережа закладів освіти, органи управління у сфері освіти, інші учасники освітньої діяльності, які забезпечують функціонування системи; механізми та інструментарій регулювання відносин між всіма зацікавленими сторонами [52]. Система освіти може регулюватися, як зовні, так і мати самоуправлінський характер. Розвиток та трансформація система освіти прямо пов'язана з управлінням і тому, реформування освітньої сфери прямо залежить від останнього, що складають управлінські відносини в сфері освіти. Управлінські відносини на місцях в сфері освіти мають свою структуру, яка включає наступні елементи: суб'єкти управління — ними є органи місцевого самоврядування та територіальна громада; об'єкти (заклади освіти) та зміст правовідносини, що включає права та обов'язки, а отже і повноваження суб'єктів у сфері освіти.

Отже, для забезпечення ефективного державного управління освітньою сферою на місцях виникає потреба в науковому дослідженні організації роботи органів місцевого самоврядування у сфері освіти через визначення форм та інструментів

функціонування, механізмів взаємодії між публічною адміністрацією та територіальною громадою. Одним із можливих механізмів забезпечення ефективного управління на місцевому рівні є впровадження реформи децентралізації.

Сутність реформування сфери освіти на місцевому рівні спрямована на покращення управління, через зміну змісту освіти та розвиток освітніх закладів шляхом ефективного державного управління на місцях.

1.2. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері освіти

З децентралізацією влади синхронно відбувається і децентралізація освіти - процес розширення повноважень місцевих органів виконавчої влади в управлінні закладами освіти, надання їм самостійності у вирішенні організаційних, управлінських, фінансових питань задля забезпечення якості освітніх послуг [34, с. 13]. Якщо розглядати державне управління з огляду регулювання системи освіти, то національна доктрина має наступні визначення.

Так, наприклад, Шевченко М.М., вважає, що державне управління освітою - особливий вид професійної діяльності, спрямований на систему освіти з метою забезпечення її життєдіяльності, динамічного розвитку. Суттю управління освітою є цілеспрямована діяльність держави щодо створення соціально прогностичних, організаційно-правових, кадрових, психолого-педагогічних, матеріально фінансових та інших умов, необхідних для оптимального функціонування і розвитку галузі, реалізації її мети, переходу в якісно новий стан та інтеграції до європейського освітнього простору [33, с. 347].

Не можна не погодитись з думкою М.О. Топузова, про те що державна освітня політика взаємопов'язана з державною політикою підтримки розвитку депресивних сільських територій України та стратегією сталого розвитку громади детермінує обґрунтування її конституційних засад місцевого самоврядування, законодавчо-

правових, інноваційних світоглядно філософських, науково-методичних, фінансово-економічних засад і низку процесів і заходів із її практичної реалізації [32, с. 11].

Л.А. Гаєвська, також, пропонує розглядати державне управління сферою освіти через призму державної освітньої політики, яку визначає, як систему стратегічних цілей і програмних дій державної влади з метою забезпечення функціонування та розвитку освіти [5, с. 9].

В основу децентралізації освіти закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин в освітній сфері. Глибинне розуміння можливостей її впровадження за нині сформованого інституційного середовища є вихідним пунктом прийняття рішень щодо подальшого реформування освіти, адекватного й без затримок реагування на перешкоди та неочікувані наслідки освітньої політики, а отже, й здійснення державного управління освітньою сферою [34, с.13].

У відповідності до ст.140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції і законів України. Сутність місцевого самоврядування полягає у гарантованому державою праві територіальної громади, громадян і їх органів в інтересах населення вирішувати в межах чинного законодавства і під власну відповідальність значну частину місцевих питань [13].

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [22] визначено, що місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Відповідно до статті 70 Закону України «Про освіту» державно-громадське управління у сфері освіти – це взаємодія органів державної влади, органів місцевого

самоврядування з громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства з метою прийняття ефективних управлінських рішень та задоволення суспільних інтересів у сфері освіти [9, с. 125].

У процесі децентралізації освіти, питання кваліфікації відіграє ключову роль, адже територіальна громада має безпосередні повноваження щодо організації освітньої системи на місцевості. Таким чином, у процесі децентралізації загалом, а як наслідок в освіті необхідне чітке розмежування зони обов'язків та повноважень [15].

Новий Закон «Про освіту» запроваджує важливі засади, які визначають діяльність органів місцевого самоврядування у секторі освіти. По-перше, це відповідальність та підзвітність органів управління освітою та навчальних закладів перед суспільством. По-друге, йдеться про інституційне відокремлення наглядових функцій та функцій забезпечення діяльності навчальних закладів. Ці загальні принципи мають дуже важливі практичні наслідки [12].

Що стосується безпосередніх повноважень органам місцевого самоврядування в сфері освіти, то вищезгаданий Закон «Про освіту» [24], статтею 66 визначає відповідні повноваження органів місцевого самоврядування на трьох рівнях адміністративно-територіального устрою держави.

Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Додаток А. Територіальна організація самоврядування в Україні заснована на об'єднанні загальнодержавних та місцевих інтересів.

Від так, районні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад: відповідальні за якість та загальнодоступність освітніх послуг на різних рівнях; сприяють заснуванню, розвитку мережі освітніх закладів, забезпечуючи для всіх форм власності закладів освіти рівні умови розвитку; в разі потреби організовують та

фінансують трансфером як учнів так і педагогічного складу до місця роботи; здійснюють та формують облік дітей дошкільного та шкільного віку; оприлюднюють фінансову звітність фінансових надходжень та їх використання Додаток Б.

Що стосується сільських та селищних рад, то коло їх повноважень поширюється на забезпечення державної політики в сфері освіти та забезпеченні її якості на підзвітній їм території. Також сільські та селищні ради засновують, реорганізують, перепрофілюють (змінюють тип) та ліквідовують освітніх заклади. Дані повноваження забезпечуються правом затверджувати установчі документи освітніх закладів та внесені зміни до них, а також контролюючи їх дотримання. На додачу місцевим органам, як засновниками, дозволяється укладати та розривати трудові договори з керівництвом освітніх закладів, затверджувати кошторис, приймати фінансовий звіт та контролювати фінансово-господарську діяльність цих закладів Додаток В.

Так, наприклад може слугувати Департамент освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація), що є структурним підрозділом Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація), підпорядковується Київському міському голові, підзвітний та підконтрольний Київській міській раді, а з питань виконання функцій державної виконавчої влади взаємодіє з Міністерством освіти і науки України.

Районні та обласні ради - органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст. На сьогоднішній день у режимі реформування державні адміністрації, як орган державної виконавчої влади в Україні, у межах свої повноважень здійснюють виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці країни, а також реалізує повноваження делеговані їм відповідною радою. Рада має вищий статус і делегує свої повноваження до адміністрації, тому у структурі адміністрації можуть бути, як управління так і департаменти, що забезпечує реалізації державної політики у сфері

освіти і науки. Відповідно до норм чинного законодавства створення структурних підрозділів в сфері освіти передбачаються у складі відповідних рад.

Закон України «Про місцеве самоврядування» [22] дозволяє радам об'єднаних територіальних громад створювати органи управління освітою. Причому пропонується дві організаційні форми органів правління. реалізації функцій в сфері освіти.

Міністерство освіти і науки України, як центральний орган виконавчої влади, розіслало на адресу державних адміністрацій обласного значення лист за № 1/9-633, яким надано «Методичні рекомендації з розроблення положення про структурний підрозділ освіти виконавчого органу об'єднаної територіальної громади» за для створення однозначного методу до формування управлінських процесів та підрозділів освіти у структурі органів виконавчої влади на місцях ОТГ [51].

Можуть бути два організаційно-структурних варіанти форми функціонування органів управління освітою, щодо яких залежить склад та структура місцевих органів виконавчої влади на місцях ОТГ:

- 1) у структурі виконавчих органів ради;
- 2) як відокремлений орган виконавчої влади з питань управління освітою.

Організаційно-правова форма управлінських органів освітою на місцях залежить від належних цим органам прав та обов'язків в сфері ведення справ, реальної оцінки і можливості вирішення проблем, які існують у конкретній територіальній громаді та її фінансових можливостей.

Якщо розглядати організаційно-правові форми органів управління освітою в ОТГ, можна виділити три такі види:

- управління, як найбільший вид організаційно - структурного підрозділу, має включати не менше двох відділів, завдання якого спрямовані на виконання однієї функції у визначені галузі;

- відділ, як середня ланка системи органів управління, виступає структурним підрозділом з кількістю працівників не менше ніж три особи, виконання завдання якого здійснюється за єдиним напрямом діяльності;

- сектор, є найменшою формою структурного підрозділу зі штатною чисельністю не менше двох осіб, завдання якого спрямовується за одним напрямом діяльності, а функції не поєднані з функціями інших структурних підрозділів [48, с. 9].

Важливо щоб при створенні місцевих управлінських органів не утворювались структурні підрозділи які би дублювали функції один одного, а також необхідно уникати створенні таких великих організаційних структур як департаменти та управління. Тому, що для рівня ОТГ дієвим буде створення саме відділу або сектору. Але це звичайно має бути індивідуальний підхід до кожної місцевості. Кожна ОТГ повинна керуватися власними потребами та матеріальними можливостями (запасами, фондами), з огляду на пропорційність навантаження на кожну штатну одиницю в структурі органів місцевої влади, беручи до уваги їх повноваження та завдання.

На теперішній час більшість новостворених управлінських органів ОТГ функціонують у вигляді структурних одиниць (підрозділів) у складі управлінь (відділів) освіти, культури, молоді, спорту. Це дає можливість скоординувати та адаптувати витрати з місцевого бюджету за статтею видатків на утримання штатних одиниць.

Так, Закон «Про освіту» дозволяє органам місцевого самоврядування на трьох рівнях адміністративно-територіального устрою держави створювати заклади освіти. Як засновник (засновники) закладу освіти, вони наділені широким спектром повноважень щодо цих закладів, а саме:

- затверджують установчі документи закладу освіти, їх нову редакцію та зміни до них;
- укладають та розривають строковий трудовий договір (контракт) з керівником закладу освіти;
- затверджують кошторис та приймають фінансовий звіт закладу освіти;

- здійснюють контроль за фінансово-господарською діяльністю закладу освіти;
- здійснюють контроль за дотриманням установчих документів закладу освіти;
- забезпечують створення у закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування;
- здійснюють контроль за недопущенням привілеїв чи обмежень (дискримінації).

Отже, Реформування сфери освіти на місцевому рівні триває і є невід’ємною частиною реформи децентралізації, яка сформована у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Передбачається, що нова модель державного управління базується на професійних керівниках, через яких здійснюється підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, а також забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання протягом життя.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

2.1. Імплементация кращих практик управління освітою в об'єднаних територіальних громадах України

Чинне законодавство в сфері освіти покладає на органи місцевого самоврядування обов'язок по створенню належних умов, які б сприяли громадянам у здобутті середньої освіти. З метою надання якісних і доступних освітніх послуг необхідно формувати та підтримувати оптимальну мережу освітніх закладів на території ОТГ. Хоча децентралізація в сфері освіти передбачає передання закладу освіти на баланс громади якої вона знахотися та, все ж таки держава здійснює фінансову допомогу, у вигляді субвенції, на розвиток освітньої галузі на місцях. Розрахунок освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам здійснюється відповідно до норм статті 103-2 Бюджетного кодексу України, постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» [21].

У ході цього дослідження порівнюються дані місцевих та сільських показників (учнів, рівня знань, фахової підготовки вчителів), що дасть можливість виявити фактори, що впливають та визначають сучасний стан сільської освіти на прикладі. Аналіз даних дасть змогу з'ясувати:

- рівень фінансового забезпечення якісної та доступної загальної середньої освіти в Україні;
- рівень професійної підготовки викладацького складу;
- рівень освітньої підготовки учні за результатами ДПА.

Видатки на підтримку освіти закладаються у Державному бюджеті кожного року. За даними Державної казначейської служби України динаміка фінансування

освіти в Україні зрушила у напрямку збільшення лише у 2017 році [55, с. 8]. Видатки у 2017–2018 рр. на освіту порівняно з 2016 р. суттєво збільшилися, зокрема на 2018 р. заплановано їх обсяг 5,9 % від ВВП та 16,6 % від загального обсягу Зведеного бюджету України у 2018 р. [55, с. 8]. Збільшення частки видатків Зведеного бюджету України на загальну середню освіту (з 42,4 % у 2014 р. до запланованих 48,0 % у 2018 р.). Це відбувається на тлі зниження частки видатків на вищу освіту (з 28,3 % у 2014 р. до 21,8 % у 2017 р.). Частки видатків на інші рівні освіти змінилися несуттєво. Якщо розглядати освітні субвенції на середню освіту з Державного бюджету місцевим бюджетам у 2019 році, то розмір таких видатків становило 69,6 млрд грн, що на 13% більше за її обсяг попереднього року [47].

Загальна середня освіта в Україні фінансується на основі спільного фінансування. Основні статті такого фінансування направлені на:

- заробітну плату викладацького складу;
- забезпечення якісної та доступної освіти в контексті «Нова Українська школа»;
- будівництво та капітальні\поточні ремонтні роботи спортивних комплексів при закладах освіти;
- матеріальне забезпечення закладів освіти, що сприятиме підвищенню якості освіти;
- на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення якості освіти (оснащення комп'ютерним обладнанням та забезпечення доступу до Інтернету, придбання шкільних автобусів тощо). В свою чергу кошти місцевих бюджетів спрямовуються на погашення комунальних платежів закладу освіти, їх капітальних ремонт та інші необхідні витрати.

На основі інформації про якісні, кількісні та фінансові показники про роботу закладів загальної освіти станом на 2019 рік було встановлено, що на утримання 14,2 тисячі шкіл, в яких навчаються 3,9 млн. учнів і працюють 438,5 тисяч вчителів, загальні витрати з становили 94,1 млрд грн. В середньому у 2019 році на підготовку одного учня держава витратила 23,1 млн. грн на рік [45].

За даними Міністерства фінансів України, шляхом інтерактивного аналітичного інструменту (дашборда), було визначено, що в сільській місцевості середні витрати на 1 учня в малокомплектній школі склали 32,4 тис. грн, що є вище, ніж в міській місцевості з більшою наповненістю учнів (19,1 тис. грн) [45].

Одним із напрямів підвищення ефективності розподілу бюджетних коштів, що виділяються на освітню галузь є реформування мережі освітніх закладів. Проект Концепції розвитку освіти на період 2015–2025 років [50] у рамках реформи передбачає, як ліквідацію або об'єднання невеликих сільських шкіл, так і скорочення викладацького складу. Головною метою оптимізації є потреба зменшити витрати на утримання шкіл у малонаселених пунктах (селах, селищах, смт).

Порівнюючи показники кількості учнів в розрахунку на одного вчителя (рис. 2.2.) в Україні з іншими країнами Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), можна побачити, що для України завантаженість вчителя є у півтора раза менший за середній показник по державах-членах ОЕСР. А це означає, що значна кількість витрачених державних коштів, у вигляді освітніх субвенцій, є нерациональною, оскільки спрямовується на освітні заклади, фінансування яких покриває утримання малої кількості учнів.

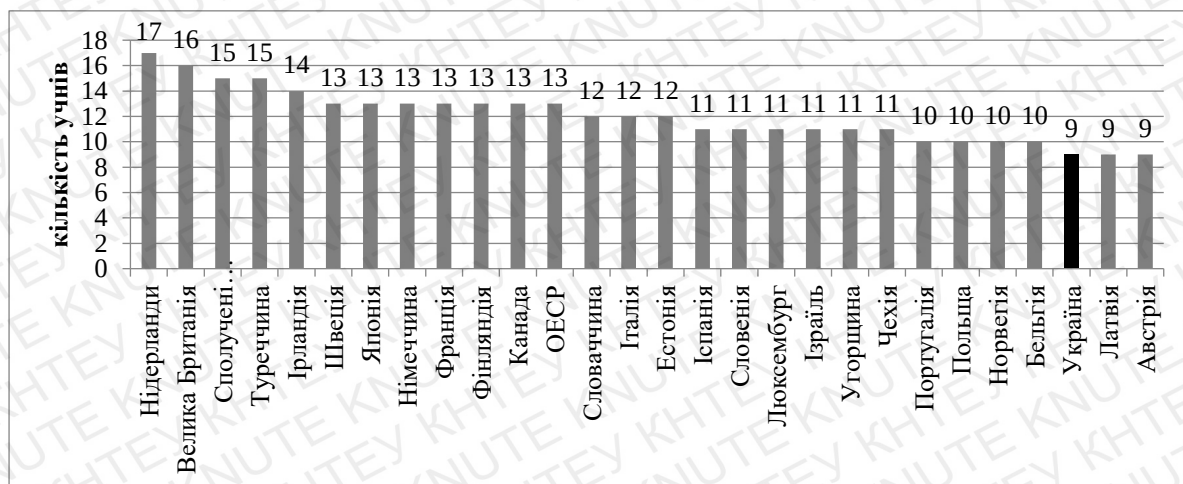


Рис. 2.1. Кількість учнів закладів загальної середньої освіти на початок 2017/2018 н. р. в розрахунку на одного вчителя в країнах ОЕСР і Україні

Джерело: розроблено автором за [46]

Історія реформування освіти, шляхом скорочення мереж освітніх закладів мають приклади різних країн зазначені на рис. 2.1. Наприклад, у Фінляндії процес скорочення шкіл тривав близько 20 років, з 90 років минулого століття до 2012 року. За цей період Фінляндія зменшила кількість шкіл з 2093 до 660 [35]. В Італії цей процес почався з 2008 року і спричинив скорочення близько 140 000 робітників освітянської галузі та закриття понад 450 малочисельних шкіл [54]. Данію до запровадження освітньої реформи з 90-х років до 2000-х підштовхнуло індустріалізація сільського господарства та глобалізація промисловості, що призвело до закриття у сільській місцевості близька 30 шкіл [36]. А в Ірландії, навпаки, місцеві жителі всіляко протистоять скороченням шкіл у сільській місцевості, навіть якщо вони вміщують від 5 до 14 учнів на давах вчителів, вважаючи кожную маленьку школу культурною спадщиною з аутентичною атмосферою навчання, незважаючи на можливість економії до 18 млн. євро коштів держави [54]. Місце України у міжнародному рейтингу Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) є найнижчим, з аналогічною ситуацією у країнах Латвії та Австрії. Отже, враховуючи міжнародний досвід процес оптимізації мереж освітніх закладів був зумовлений економічними потребами та відсутністю кваліфікаційних педагогічних працівників та необхідністю у сільській місцевості підвищення рівня якості шкільної освіти. Аналіз показників ДПА 2019 року підтверджує наявність проблем у знаннях учнів сільських шкіл. За статистичними даними Українського центру оцінювання якості освіти, рівень тестування (ДПА) школярів сільської місцевості нижчий порівняно з однолітками із міста (табл. 2.1).

Першим чинником який вплине на якість освіти українських шкіл є оптимізація освітньої мережі. Це призведе до ефективного розподілу бюджетних коштів у вигляді субвенцій на освіту.

Таблиця 2.1.

Порівняльні результати ДПА з української мови (міська та сільська місцевість) за 2019 рік

	Місто	Село
Високий рівень	17,8 %	5 %
Достатній рівень	28,6 %	23 %
Середній рівень	28,6 %	51 %
Початковий рівень	25 %	21 %

Джерело: розроблено автором за [49]

Для кращої наглядності отриманих результатів досліджень ДПА побудуємо колову діаграму (рис. 2.2).



Рис. 2.2. Порівняльні результати ДПА з української мови (міська та сільська місцевість) за 2019 рік

Джерело: розроблено автором за [49].

Як видно з рисунку 2.2, лише 5% випускників шкіл сільської місцевості здали ДПА на бали високого рівня (у минулому навчальному році це поріг становив 6,4%).

Отже, на нашу думку, підвищення якості освіти можна здійснити такими реорганізаційними напрямками:

- оптимізація освітньої мережі;

- скорочення викладачів, які мають низький рівень кваліфікації та не мачають бажання його підвищувати;
- вдосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних працівників.

Так, головним показником ефективності утримання начальних закладів на місцях є індекс спроможності. Для кожної об'єднаної громади він є свій, тому що враховуються індивідуальні дані для кожної громади. Освітня субвенція розподіляється між різними бюджетами ОТГ, визначається на основі встановленої формули, яка включає наступні данні (відсоток сільського населення, густоту дітей від 6-18 років на квадратний кілометр).

Зазначений спосіб сприяє визначенню розміру освітньої субвенції, а застосування таких данних вказує на фінансову ефективність утримання закладів освіти. Також, використанням таких елементів показує на існування надлишкових (резервних) коштів, що можуть бути направлені на матеріальне заохочення викладачів або на інші удосконалення в сфері освіти.

При розрахунках фінансової спроможності шкільної освітньої мережі ОТГ співвідносяться фактична та реальна наповненість класів учнями.

Відносна відповідність (середні показники- «нуль») реальної наповненості до розрахункової повинна бути достатньою для забезпечення плати на працю включаючи обов'язкові нарахування для працівників закладів загальної освіти.

При перевищенні показників фактичної наповненості класів до розрахункової (високі показники – «профіцит»), показує на вільні (резервні) кошти, що можуть бути направлені фінансове заохочення педагогічних працівників, модеренізацію освітніх закладів.

Якщо показник індексу знаходиться на низькому рівні (низькі показники – «профіцит»), це вказує на недостатність освітньої субвенції для оплати праці. Це відбувається коли реальні показники наповнюваність класів є значно нижчою за розрахункові. За таких умов додавати кошти на оплату праці працівникам освіти

зобов'язані органи місцевого самоврядування з власних коштів. Звичайно у таких об'єднаних територіальних громадах не іде мова про покращення умов навчання, удосконалення освітніх засабів, підвищення якості освіти [40].

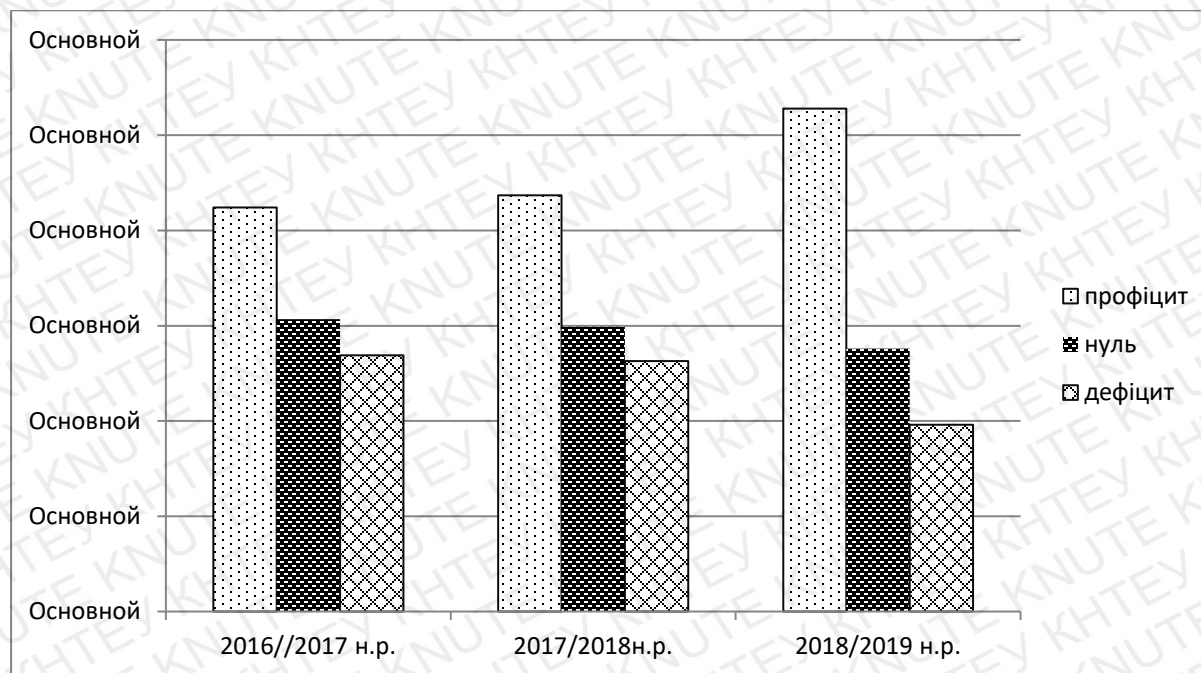


Рис. 2.3. Динаміка зміни фінансової спроможності освітньої галузі в ОТГ на період 2016-2020 рр.

Джерело: розроблено автором за [40]

З рисунку 2.3. видно, що децентралізації освітньої галузі відбуваються у позитивному руслі, оскільки за період з 2016 по 2020 навчальні роки відсоток ОТГ, що попадали до червоної зони зменшився. Це вказує на те, що ОТГ оптимізували витрати на утримання освітньої сфери шляхом зменшення кількості навчальних закладів з врахування кількості учнів у класах.

Наступним чинником що впливає на якість освіти є професійно фахова підготовка викладацького складу. Аналізуючи данні Міністерства освіти і науки України (рис. 2.4) про освітній рівень педагогічного складу, можна зробити наступні висновки, що рівень освіти викладачів с сільській місцевості по рівнчянню з міською є низчим. На нашу думку, це є результатом відстності конкуренцій та мотивації щодо підвищення кваліфікації та рівня освіти пересічного сільського вчителя загалом.

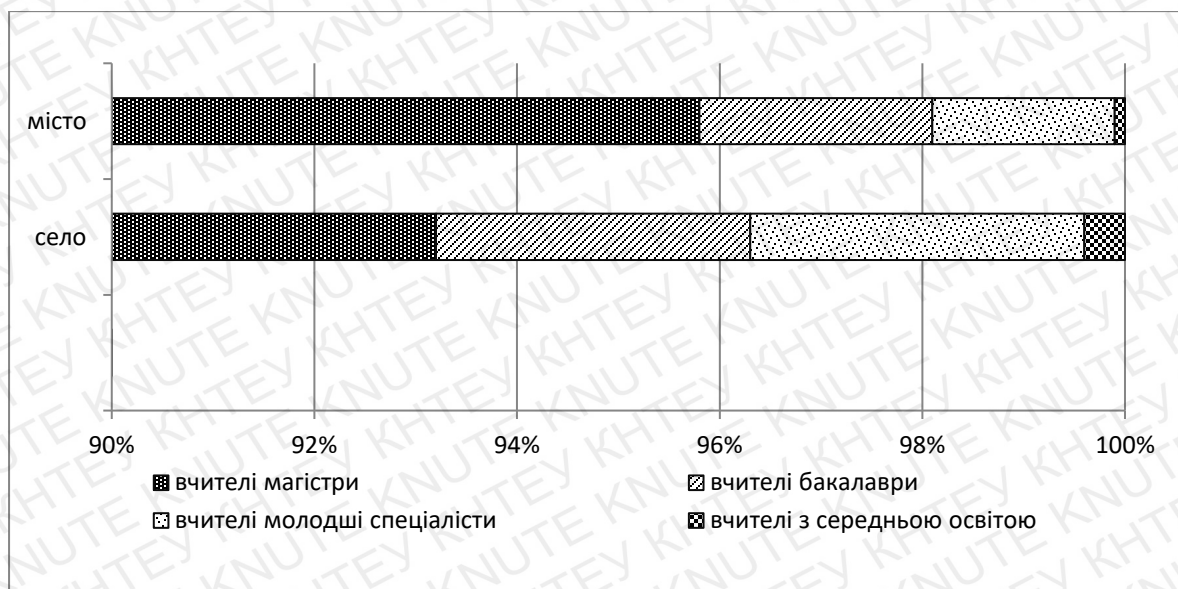


Рис. 2.4. Розподіл учителів у містах та селах за рівнем освіти. Звіт денного закладу загальної середньої освіти за 2019 рік

Джерело: розроблено автором за [42]

З метою підвищення кваліфікації та мотивації вчителя у 2018 році було виділено 370,0 млн грн. Кошти субвенцій в основному спрямовувалися на підготовку тренерів-педагогів, підвищення кваліфікації вчителів початкової школи, асистентів вчителів, вчителів іноземних мов, які навчатимуть учнів у початкових класах, вчителів класів з мовами національних меншин.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 130 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа” у 2019 році» [8] було здійснено розподіл коштів вищезазначеної субвенції на 2019 рік. Так, у 2019 році плановий обсяг субвенції становить 1 215 млн грн.

У 2019 році розподіл коштів на підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснено так: • 165 млн грн на підготовку тренерів-педагогів, супервізорів, та підвищення кваліфікації директорів, заступників директорів ЗЗСО, вчителів початкової школи, асистентів вчителів, вчителів іноземних мов, які навчатимуть учнів у початкових класах, вчителів класів з мовами національних

меншин, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів; • 100 млн грн на підвищення кваліфікації вчителів 5–11(12) класів [55, с. 68].

Як вже встановлено, стратегія та план формування спроможної освітньої мережі, має бути частиною стратегії розвитку територіальної громади, в якій є розділ «Освіта». План заходів із реалізації цієї стратегії, де передбачено формування та розвиток спроможної освітньої мережі повинна мати чіткі і досяжні цілі, строк виконання яких може бути середньостроковий (3-5 років) і короткостроковий (1 рік). Стратегічний план розвитку освіти має відображати мету, курс, шляхи та план досягнення цілей, відповідно до внутрішніх і зовнішніх ресурсів ОТГ (матеріальних, людських, фінансових тощо), необхідних для якісного та повного виконання поставлених завдань. В умовах децентралізації саме аналіз наявних та перспективних ресурсів і можливостей має бути в основі стратегічного планування, процес якого передбачає 9 основних етапів:

1. Ухвалення рішення про розробку стратегії розвитку освіти та створення стратегічного комітету.
2. Оцінка наявної ситуації, збирання даних.
3. SWOT-аналіз, визначення проблем і перспектив.
4. Вироблення бачення розвитку освіти в громаді.
5. Визначення стратегічних та операційних цілей.
6. Підготовка операційних завдань і переліку проєктів.
7. Аналіз ризиків стратегії.
8. Популяризація стратегії серед мешканців.
9. Розроблення механізмів моніторингу впровадження стратегії.

Одним із найуспішніших прикладів формування та реалізації стратегії розвитку освіти є досвід Дунаєвецької ОТГ Хмельницької області. На базі оцінки ситуації в системі освіти, проведеного аналізу та вивчення громадської думки, управлінням освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради визначено місію та стратегічні цілі розвитку освіти. Операційні цілі та заходи з реалізації стратегії розвитку освіти

зазначено в рамках розробленої стратегії розвитку ОТГ Дунаєвецької міської ради на 2017–2020 рр. Розробка стратегії розвитку освіти дала можливість:

- підвищити якість освіти;
- зменшити витрати на освіту з бюджету ОТГ;
- вивільнені кошти спрямувати на розширення кількості та підвищення якості освітніх послуг;
- ефективно використовувати незадіяні в освітньому процесі будівлі та приміщення закладів освіти для інших адміністративних і соціальних потреб громади, вирішення господарських питань та організації позашкільної роботи;
- покращити дорожню інфраструктуру й ефективно організувати перевезення учнів;
- модернізувати заклади освіти, освітню інфраструктуру та матеріально-технічне оснащення закладів освіти; Успішність реформи шкільної освіти в Дунаєвецькій ОТГ підтверджують високі бали ЗНО її випускників, успішна участь учнів в освітніх олімпіадах, активна участь місцевих школярів у діяльності Малої академії наук [41].

Також, прикладом імплементації кращої практики в сфері управління освітою є Якушинецька об'єднана територіальна громада, яка має Стратегію розвитку громади та прагнення впроваджувати найкращий європейський досвід. ОТГ бере участь у програмі «Інтегроване просторове планування для об'єднаних територіальних громад», організатор якої CANactions School for Urban Studies за підтримки програми «U-LEAD з Європою». Оголошений проект має вектор спрямованості на розвиток професійних компетенцій представників громади щодо розробки концепції розвитку території громади включаючи сталого землекористування, використання земельних ресурсів, розвитку соціально-культурної та транспортної інфраструктури, розробка прототипів потенційних інвестиційних проектів, які можна залучити на розвиток громади.

Якушинецьке ОТГ, що на Вінниччині, демонструє хороші результати організації роботи закладів освіти всіх рівнів на території громади. Сільська рада розробила проект «Капітальний ремонт загальноосвітньої школи I–III ступенів с. Зварниці (початкова школа) із впровадження енергозберігаючих технологій», як складової частини Програми економічного й соціального розвитку Якушинецької ОТГ та Стратегічного плану розвитку громади на 2018–2025 роки [59].

Так, відповідно до вимог концепції «Нова українська школа» всі кабінети початкової школи оснащені відповідним сучасним обладнанням. В усіх закладах загальної середньої освіти забезпечено безкоштовним харчуванням дітей пільгових категорій та учнів 1-4 класів [57]. Для підтримки та заохочення учнів закладів освіти в громаді організовано заохочення переможців олімпіад та творчих конкурсів. Програма місцевого розвитку охопила два заклади загальної середньої освіти: Зарванецької ЗОШ I -II ступенів та Комунальний заклад «Якушинецький ліцей» Вінницької області з філіями в с. Лисогора та с. Ксаверівка, в яких здобувають освіту 692 учні.

Позитивним прикладом практики управління освітою Городоцьке ОТГ., яка об'єднує 40 населених пунктів. Для підвищення престижності професії та підвищення статусу педагога, з метою мотивації останніх до професійного розвитку та реалізації начальник відділу освіти Городоцької ОТГ запропонував заснувати премію для вчителів. Для того щоб нагорода мала особливий статус, який би підкреслював вагомість досягнень вчителя було запропоновано наступне: заснувати премію ім. Виноградського, видатного мікробіолога, який проживав на території Городоцької ОТГ і до якого із пошаною ставляться в громаді. Згідно Положення про премію з метою розгляду документів поданих на конкурс та визначення переможця проводиться засідання комітету із присудження премії. Під час засідання проводиться розгляд поданих документів та визначається переможець. Результати засідання фіксуються у протоколі.

Отже, сучасна вітчизняна освітня система знаходиться на вірному шляху реформування, процес якої підтримується Міністерством освіти та науки України. Фінансова підтримка вказаних реорганізаційних процесів підтримуються субвенціями з державного бюджету. Основними нормативними актами, що регулюють реформування управління освіти на місцях є Закон України «Про освіту», як рамковий нормативний акт [24], що регламентує напрями реформування сфери освіти і є підґрунтям для профільних законів «Про дошкільну освіту» [19], «Про повну загальну середню освіту» [25], «Про позашкільну освіту» [26], «Про професійну (професійно-технічну) освіту» [27] та Закон України «Про вищу освіту» [17].

Важливою передумовою успішного реформування є його фінансове забезпечення. Якщо протягом 2010–2016 рр. спостерігалася негативна тенденція до скорочення частки видатків зведеного бюджету України на освіту, то у 2017–2020 рр. Міністерством освіти і науки України разом з Урядом вдалося збільшити ці видатки до 5,9 % від ВВП та 16,6 % від загального обсягу Зведеного бюджету України.

2.2. Аналіз реалізації функцій органів місцевого самоврядування Якушинецької об'єднаної територіальної громади в сфері освіти

Якушинецька об'єднана територіальна громада (далі - ОТГ) розташована у Вінницькому районі, Вінницької області. Досліджуване ОТГ сформувалося спільним Рішенням про утворення територіальної громади Якушинецькою сільською радою 09.09.2016 року, Ксаверівською сільською радою 07.10.2016 року, Майданською сільською радою 25.10.2016 року. Адміністративний центр ОТГ розташований в селі Якушинці. До складу ОТГ увійшли такі села: Якушинці, Зарванці, Ксаверівка, Лисогора, Майдан, Слобода-Дашковецька, Некрасово, селища Березина [58] Додаток Г.

Щодо функції ведення обліку дітей дошкільного та шкільного віку у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, то аналізуючи офіційні дані кількості

осіб Якушинецької ОТГ, можна сформувати наступні категорії осіб використовуючи данні Таблиці 2.2.

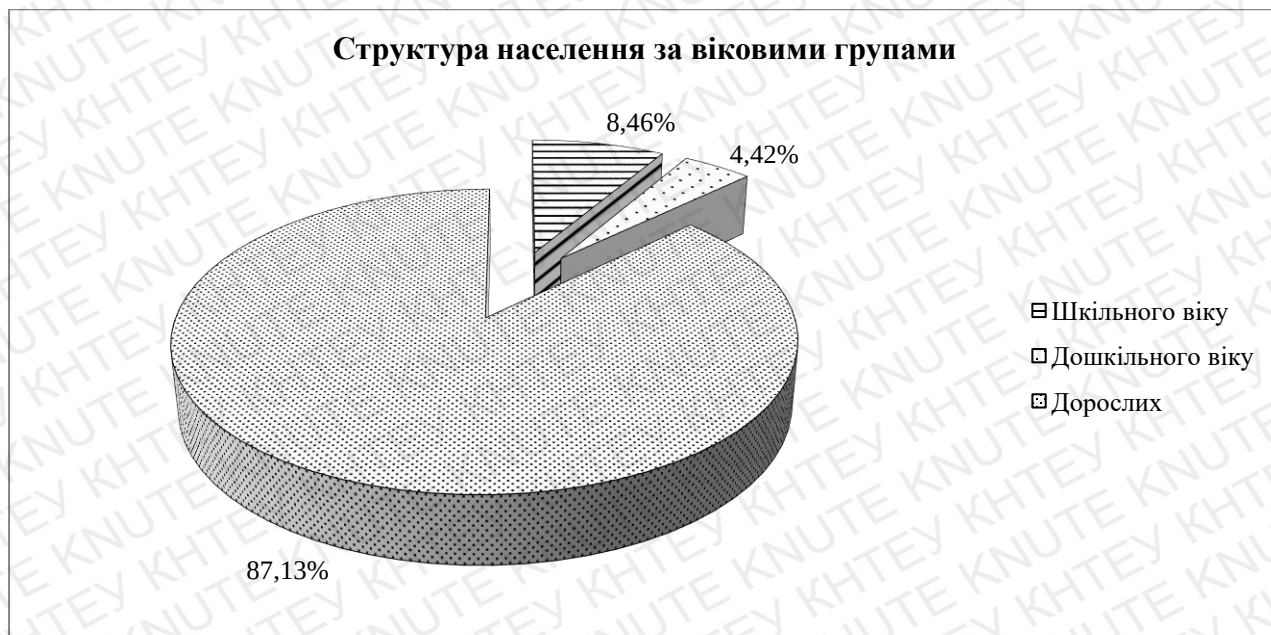
Таблиця 2.2.

Населення Якушинецької ОТГ у кількісних та у відсоткових показниках станом на 1 вересня 2020 рік

Населення		
Шкільного віку	1434	8,46%
Дошкільного віку	749	4,42%
Дорослих	14777	87,13%
Всього	16960	100

Джерело: розроблено автором за [56]

Рис. 2.5. Структура населення Якушинецької ОТГ Вінницької області станом на 1 вересня 2020 року



Джерело: розроблено автором за [57].

Чіткіше видно коли структуру населення розглядати у дільовому співвідношенні зображене на Рисунку 2.6.



Рис. 2.6. Структура населення Якушинецької ОТГ Вінницької області станом на 1 вересня 2020 року

Джерело: розроблено автором за [57]

Основним органом управління на місцях виступає — рада, яка є колегіальними органом загальної компетенції. До структури місцевих органів місцевого самоврядування Рішенням 11 сесії 7 скликання Якушинецької сільської ради від 16.01.2018 року створено відділ освіти, культури та спорту [28].

Структура Якушинецької селищної ради, до складу якої входить відділ освіти, культури та спорту зображена на рисунку 2.7.



Рис. 2.7. Структура органів управління Якушинецької ОТГ по відділах

Джерело: розроблено автором

Відділ освіти, культури та спорту, який структурно зображений на рис. 2.9. Начальник відділу освіти, культури та туризму безпосередньо підпорядковується Голові Якушинецької селищної ради. Сам відділ освіти, культури та туризму входить до структури Якушинецької селищної ради і є його структурним підрозділом.

Реалізація функції управління освітньою сферою зазначеної ОТГ виражається у функціонуванні відділу освіти, культури та спорту, яка складається з начальника відділу, головного спеціаліста відділу, двох інспекторів по методичній роботі та інспектора з юридичних, кадрових питань та діловодства (рис. 2.8). На нашу думку, кадрове забезпечення зазначеного органу є оптимальним і не перевищує реальний об'єм покладений на нього повноважень управління в сфері освіти по відношенню до кількості навчальних закладів в ОТГ, та достатньою мірою визначає напрям функціонального призначення.



Рис. 2.8. Структура управління Якушинецької ОТГ Вінницької області станом на 2019 рік

Джерело: розроблено автором

Відділом освіти, культури та спорту ОТГ забезпечується стабільне функціонування таких закладів загальної середньої освіти: Зарванецької ЗОШ І -ІІ

ступенів та Комунальний заклад «Якушинецький ліцей» Вінницької області з філіями в с. Лисогора та с. Ксаверівка, в яких здобувають освіту 692 учні.

На території Якушинецької об'єднаної територіальної громади функціонує сім закладів освіти: Якушинецька середня загальноосвітня школа I-III ступенів-гімназія, Зарванецька середня загальноосвітня школа I-II ступенів, Ксаверівська середня загальноосвітня школа I ступеня, Лисогірська загальноосвітня школа I ступеня.

Разом із тим у Якушинецькій ОТГ працює три заклади дошкільної освіти, в яких організованим вихованням і навчанням охоплено 201 дитина: заклад дошкільної освіти «Барвінок» в с. Якушинці, заклад дошкільної освіти «Росинка» с. Ксаверівка, заклад дошкільної освіти «Малятко» с. Майдан.

Ще одним із прикладів управління освітою на місцях є навчально-методична рада Комунального закладу «Якушинецький ліцей», який має у підпорядкуванні 2 філії і вирізняється своєю структурою управління (рис. 2.9).



Рис. 2.9. Структура методичної ради комунального закладу «Якушинецький ліцей»

Джерело: розроблено автором

Як бачимо зі структури (рис. 2.9) Комунальний заклад «Якушинецький ліцей» має внутрішню систему органів управління якістю освіти, що є яскравим прикладом залучення громади до прийняття управлінських рішень.

Розглянемо стан державного фінансування через освітні субвенції на прикладі Якушинської ОТГ. Як бачимо, в цілому Вінницька область має більші відносні коливання цього показника в порівнянні з показником по Україні. Тобто стан фінансової забезпеченості окремих ОТГ сильно різниться між собою.

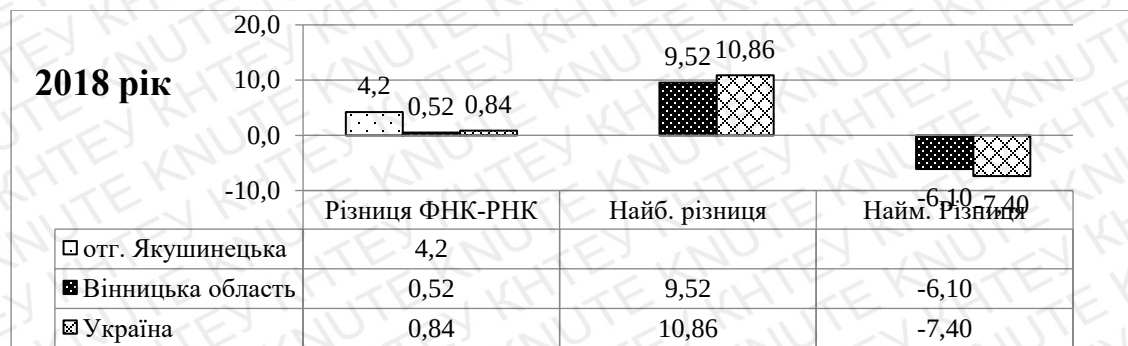


Рис. 2.10. Аналіз коефіцієнтів фінансової спроможності за середніми даними в Україні, Вінницькій області і Якушинецькій ОТГ у 2018 році

Джерело: розроблено автором за [38]. Додаток Ж

По Якушинецькій ОТГ коефіцієнтів фінансової спроможності був достатнім і сягав величини 4,2. Це свідчить про те, що в Якушинецькій ОТГ можна було (за даними 2018 року) рекомендувати відкрити ще одну школу.

Прослідкуємо як змінювалась ситуація за остання два роки (рис. 2.11 і рис. 2.12).

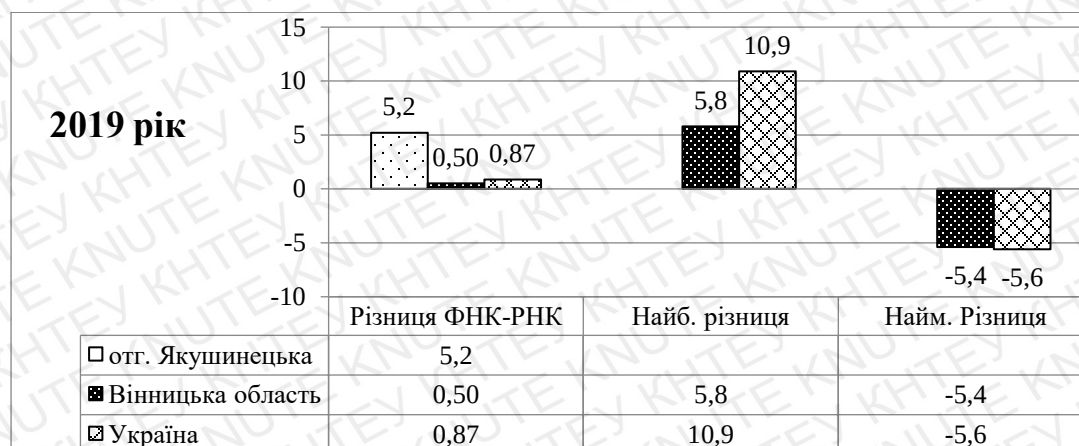


Рис. 2.11. Аналіз коефіцієнтів фінансової спроможності за середніми даними в Україні, Вінницькій області і Якушинецькій ОТГ у 2019 році

Джерело: розроблено автором за [44] Додаток К

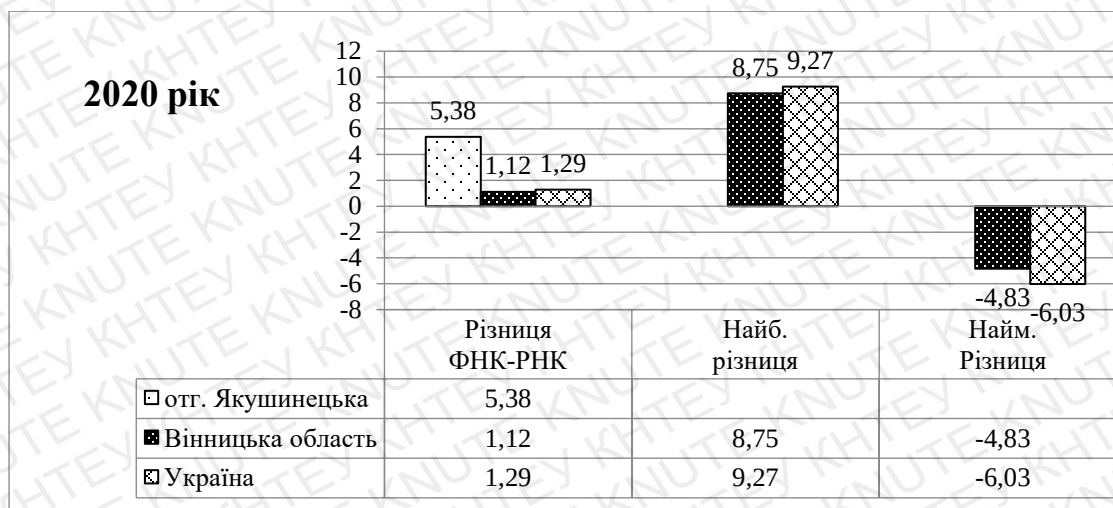


Рис. 2.12. Аналіз коефіцієнтів фінансової спроможності за середніми даними в Україні, Вінницькій області і Якушинецькій ОТГ у 2020 році

Джерело: розроблено автором за [43] Додаток Л

2019 році у Якушинецькій ОТГ індекс фінансової спроможності становив 5,2; у 2020 році - 5,38.

Покажемо зміни показника індексу фінансової спроможності у динаміці на рис. 2.13.



Рис. 2.13. Динаміка показника індексу фінансової спроможності загальної середньої освіти в Україні, Вінницькій області і Якушинецькій ОТГ

Джерело: розроблено автором за [38, 44, 43]

Якщо говорити в цілому про зміни, то видно, що в середньому по Україні є дефіцит у шкільних закладах, але досить незначний. Завдяки заходам з оптимізації мережі навчальних закладів, що викликаний реформування освіти в Україні, зріс коефіцієнт фінансової спроможності як середній по Україні, так і по Вінницькій області. Найменші значення цього показника також змінились у кращу сторону. Що стосується Якушинецької ОТГ, то тут індекс спроможності усі роки був додатним, і за три роки виріс на 28%. Якушинецька ОТГ ще продовжує приймати бажаючих до свого складу, тому показники змінюються щорічно. Але загалом, позитивне значення індексу свідчить про деякий дефіцит у шкільних закладах освіти у цьому ОТГ.

Аналізуючи данні за кількістю місцевого населення та наявних закладів освіти в ОТГ можна зробити висновок, що Якушинецьке ОТГ має достатній індекс фінансової спроможності, але все ж таки потребує збільшення мережі навчальних закладів [26]. На нашу думку, громада с. Некрасове потребує будівництва школи І-ІІ ступеня, оскільки відстань до найближчого села Зарванці де є школа складає 18.8 км. Для забезпечення вільного доступу до освіти всіх мешканців ОТГ необхідно розробити проектну документацію для будівництва сучасної школи та закладу дошкільної освіти у с. Некрасове. Вдається в знаки і відсутність позашкільних закладів освіти для забезпечення всебічного розвитку дітей.

Забезпечення рівного доступу до якісної освіти усім особам, у тому числі учням з особливими освітніми потребами, – одна з умов успішного функціонування української освіти. Процес інтегрування дітей з особливими потребами в освітній простір опорних шкіл демонструє позитивну динаміку (рис. 2.15). З цією метою на базі опорних шкіл організовано класи з інклюзивним навчанням.

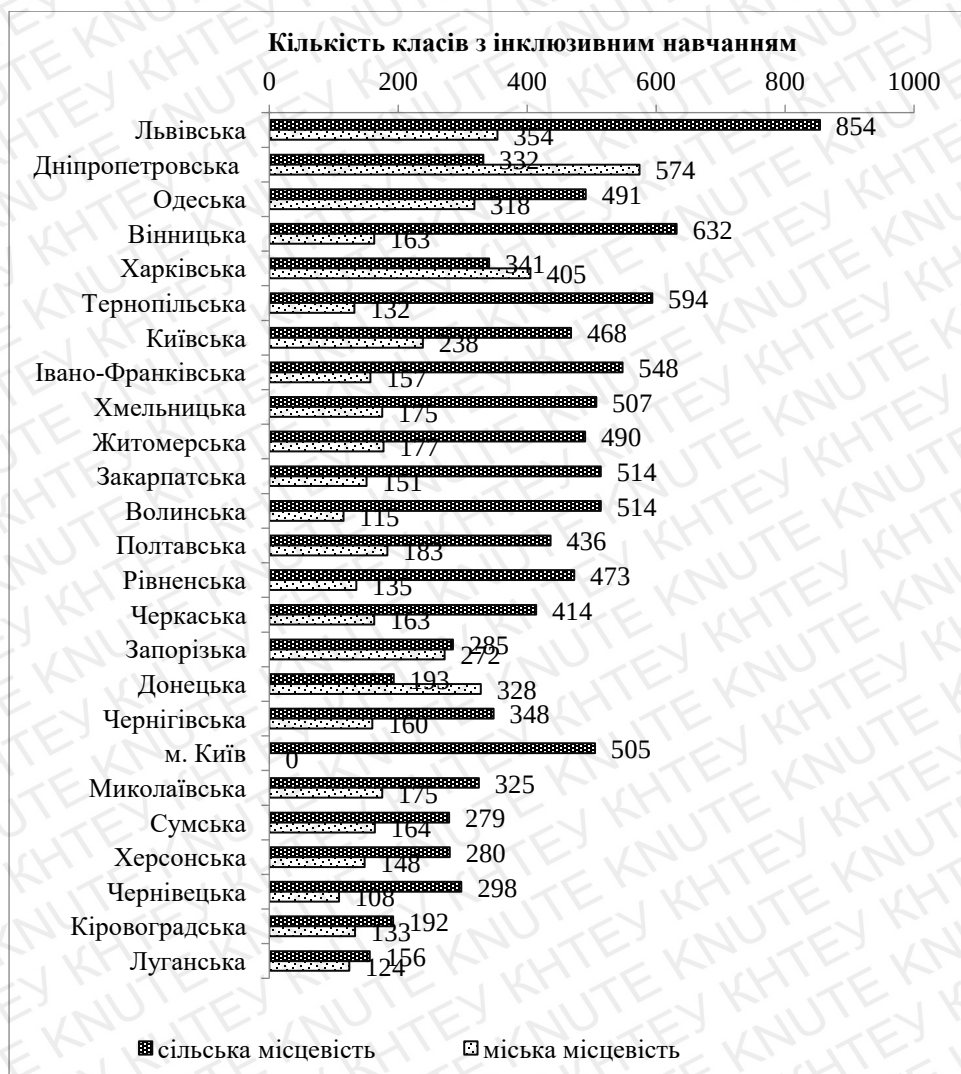


Рис. 2.14. Розподіл ЗЗСО за типом місцевості у розрізі регіонів за 2018/2019 н. р., одиниць

Джерело: розроблено автором за [55, с. 98]

Загалом по всій Україні спостерігається позитивна динаміка залучення дітей з особливими потребами до процесу навчання. Кількість класів з інклюзивним навчанням збільшилася за період з вересня 2016 р. по червень 2018 р. в понад 7 разів. Станом на 01.06.2019 року кількість класів з інклюзивним навчанням в опорних школах і їх філіях – 1 220, з них в ОТГ – 478; кількість учнів з особливими потребами, які навчаються в інклюзивних класах опорних шкіл і їх філій, – 1 796, з них в ОТГ – 682 [55, с. 100].

Що стосується інклюзивної освіти, Якушинецької ОТГ, то станом на 2020 рік є брак спеціальних закладів освіти інклюзивного освітнього середовища. А також спостерігається необлаштованість навчальних закладів для осіб з особливими потребами. На виконання доручення голови Вінницької обласної державної адміністрації від 24.01.2018 року №01.01-13/496 щодо створення електронної бази даних доступності об'єктів фізичного оточення, розташованих на території населених пунктів області, до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення було проведено контроль на відповідність вимогам щодо універсального дизайну та розумного пристосування інклюзивних закладів освіти. Даний контроль встановив, що 90 % навчальних закладів не облаштовані для потреб осіб з інвалідністю. Чим самим здійснюється дискримінація такої категорії осіб, щодо доступності до послуг освіти Додаток Д.

Паралельно з розвитком освітньої галузі Якушинецька ОТГ потребує і налагодження суміжних соціальних сфер. Невід'ємною частиною розвитку якісної, доступної та сучасної освіти є наявність розвинутої якісної, комфортної дорожньої мережі, яка використовується для трансферу учнів до опорної школи б та до її філій. Тому при будівництві або створенні загальноосвітній навчальних закладі доцільно враховувати видатки на облаштування доріг.

Органи місцевого самоврядування Якушинецької ОТГ забезпечують та фінансують функцію підвезення учнів і педагогічних працівників до закладів початкової та базової середньої освіти і у зворотному напрямку. Доступність до закладів освіти забезпечується наявним функціонуючим автопарком "Якушинецького ліцею" для забезпечення підвезення учнів, що проживають за межею пішохідної доступності до навчальних закладів, є дуже важливою підтримкою держави та місцевої влади для надання якісних освітніх послуг.

Територія Якушинецької ОТГ характеризується розгалуженою схемою доріг комунальної власності. Дорожньо-транспортна інфраструктура громади знаходиться від незадовільного до відмінного стану залежно від населеного пункту. Це зумовлено

тим, що капітальний ремонт дорожнього покриття в селах Якушинці, Зарванці, Березина проводився протягом останніх років на відміну від сіл Ксаверівка, Лисогора, Майдан, Слобода-Дашковецька, де капітальний ремонт не проводився в зв'язку з браком коштів у місцевих бюджетах колишніх Ксаверівської та Майданської сільських рад. Усі вулиці, по яких рухається громадський транспорт, забезпечені зупинками громадського транспорту.

Альтернативні сценарії просторового розвитку [58] Якушинецької ОТГ містять пропозиції, щодо розвитку транспортної інфраструктури, а також розширення та удосконалення мережі об'єктів соціальної інфраструктури. Зміст цієї програми направлений на підвищення комфортного проживання населення та потенційне приваблення території для інвесторів та включає наступні завдання:

- оптимізація транспортної шляхом будівництва та реконструкції доріг;
- забезпечення систем вуличного освітлення та відеоспостереження;
- організація ефективної системи внутрішніх пасажирських перевезень;
- удосконалення існуючих та будівництво нових закладів соціальної інфраструктури.

Отже, Якушинецька об'єднана територіальна громада є самостійним суб'єктом адміністративних правовідносин і може виступати носієм повноважень щодо винесення владних рішень, які є чинними на території, приналежності земель до відповідної громади згідно адміністративно-територіального устрою України.

Якушинецька ОТГ має структуру органів управління на місцях, до складу якого входить і Відділ освіти, культури та спорту, який підпорядкований Якушинецькій селищній раді, та забезпечує функціонування чотирьох закладів загальної середньої освіти та чотирьох закладів дошкільної освіти. Індекс фінансової спроможності Якушинецької ОТГ має позитивний характер, що вказує на надлишок коштів в секторі освіти і ефективне управління освітньою мережею. Але враховуючи територію ОТГ та особливість розташування с. Некрасове від найближчої школи у с. Зарванці, відстань до якої складає більше 18 км, реальний стан не є задовільними для дітей 6-7 років, які

повинні відвідати школу. Якушинецьке ОТГ потребує вдосконалення освітньої мережі шляхом будівництва позашкільних закладів освіти та облаштування освітніх закладів з врахування вимог інклюзивної освіти.

Налагодження транспортної мереж дорожнього покриття потребує більша частина Якушинецької ОТГ, особливо відділені села Ксаверівка, Лисогора, Майдан, Слобода-Дашковецька та Некрасове. Стан дорожньо-транспортної мережі впливає на характеристику визначення ознаки якості управління освітніми процесами на місцях.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ ЯКУШИНЕЦЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Виходячи з норм чинного законодавства, освіта має бути однією з пріоритетних галузей і обов'язком держави є створення сприятливих умов для її розвитку. Одним із можливих механізмів забезпечення ефективного управління освітньою сферою у Якушинецькій ОТГ є підтримання реформи децентралізації. Для повного розуміння сутності висвітленої теми, першочергово необхідно визначити поняття децентралізації в контексті освітньої реформи.

На законодавчому рівні децентралізація влади (від лат. de - відмова та англ. decentralization) визначена як реформування системи управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до органів місцевих самоуправління задля послаблення централізації й розширення можливостей низових представників самоуправління відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування [10], а також провадити у повній мірі принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності самоуправління на місцях [39].

Концептуальними засадами реформування освіти в умовах децентралізації слугують Закон України «Про освіту» [24], що визначає суспільні відносини, які з'являються у ході провадження конституційного права особи на освіту, можливостей та зобов'язань, фізичних і юридичних осіб, які приймають участь у здійсненні такого права, одночасно окреслює коло питань у сфері освіти державним органам та органам місцевого самоврядування»; Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [31], Концепція Нової Української школи, Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [30] та іншими нормативно-правовими актами, в яких пріоритетним завданням визначено демократизацію, децентралізацію

управління освітою, перехід до децентралізованої державно-громадської моделі управління в сфері освіти [32, с.12].

Початок децентралізації в Україні було покладено в 2014 р. із затвердженням Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р. [20]. У 2015 р. Верховна Рада ухвалила Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [18]. Загальна суть реформи визначає перерозподіл повноважень та функцій серед центральним керівництвом та самоуправлінням. Труднощі процесу децентралізації децентралізації влади в Україні обумовлені можливою зміною адміністративно-територіального устрою, що спричинить зміну й регіональної державної політики [11, с. 71]. В свою чергу Якушинецька ОТГ була утворена у 2016 році і за цей час вже має свої здобитку у сфері управління освітою на відомчій їх адміністративній території, але одночасно є ряд недоліків реалізації функцій управління освітою, робота над якими можуть підвищити рівень доступності та якості освіти у громаді.

Якушинецька ОТГ здійснює реформу освітнього процесу відповідно до змісту реформи децентралізації, яка базується на Концепції реформування місцевих самоуправлінь та місцевої владної організації в Україні [56], децентралізація державного управління освітньої сфери передбачає три етапи становлення: за власної волі об'єднання та як наслідок укрупнення територіальних громад, яке дасть можливість новоствореним місцевим органам самоврядування отримати відповідні повноваження та ресурси, які до цього належали містам на рівні обласної влади; фінансова децентралізація, яка сприяє ефективному місцевому самоврядуванню та спричиняє спрямовуючий у перед розвиток територій у соціально-економічній сфері, що супроводжуватиметься примноженням ресурсної та фінансової бази. Для якісного децентралізованого управління в сфері освіти виконання повноважень повинні бути наділені відповідними ресурсами; наявність розширених повноважень та можливостей, завдяки яким об'єднані територіальні громади, шляхом застосування інструментів управління можуть забезпечити збільшення особистих фінансових

спроможностей та зросту позитивних показників економічного та соціально-культурного сектору.

Враховуючи вище викладене можна сформулювати основні цілі реформування освітньої сфери на місцевому рівні.

- Основними цілями реформування сфери освіти на місцевому рівні є:
- забезпечення продуктивного функціонування та розвитку освітньої галузі;
- надання якісних освітніх послуг на місцях;
- формування ефективних органів управління у вигляді місцевих публічних органів управління та територіальної громади;
- саморегуляцію і самоуправління в сфері фінансового і матеріально-технічного забезпечення, в наслідок ефективної мобілізації та використанні внутрішніх ресурсів територіальної громади;
- розширення взаємозв'язків органів місцевого самоврядування та територіальною громадою;
- становлення інституту безпосереднього прямого народовладдя;
- скоординування інтересів держави та територіальної громади;
- підвищення рівня ефективності управлінських рішень тощо.

Сутність реформування сфери освіти на місцевому рівні спрямована на покращення управління, через зміну змісту освіти та розвиток освітніх закладів через ефективне державне управління на місцях. У контексті реформування освітньої сфери особливої уваги набуває теоретичне осмислення процесу державного управління, а саме визначення завдань і функцій. Для розкриття даного питання необхідно визначити теоретичний зміст понять «державне управління» та «державне управління освітньою сферою», визначення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері освіти, встановити основні структурні елементи системи державного управління освітньою сферою.

Система освіти Якушинецької ОТГ може регулюватися, як зовні, так і мати само управлінських характер. Розвиток та трансформація система освіти Якушинецької

ОТГ прямо пов'язана з управлінням і тому, реформування освітньої сфери прямо залежить від останнього, що складають управлінські відносини в сфері освіти. Управлінські відносини в Якушинецькій ОТГ в сфері освіти має свою структуру, яка включає наступні елементи: суб'єкти управління – ними є органи місцевого самоврядування та територіальна громада; об'єкти (заклади освіти) та зміст правовідносини, що включає права та обов'язки, а отже і повноваження суб'єктів у сфері освіти.

Реалізація функції управління освітньою сферою Якушинецької ОТГ виражається у функціонуванні відділу освіти, культури та спорту, що за складається з начальника відділу, головного спеціалісту відділу, двох інспекторів по методичній роботі та інспектора з юридичних, кадрових питань та діловодства. На нашу думку кадрове забезпечення зазначеного органу є оптимальним і не перевищує реальний об'єм покладений на нього повноважень управління в сфері освіти по відношенню до кількості навчальних закладів ОТГ, та достатньою мірою визначає напрям функціонального призначення.

Гармонізуючи інтереси держави та суспільства в розвитку освіти необхідною умовою є взаємодія цих двох учасників, шляхом залучення громадян до прийняття рішення. Така взаємодія має бути нерозривною з поєднанням державного і громадського контролю, який позитивно впливатиме на ефективність публічного управління. Водночас, доцільним є напрацювання спеціального закону про громадський контроль.

Розглядаючи напрями оптимізації взаємодії органів управління на місцях з інститутами громадянського суспільства слід детальніше зупинитися на використанні форм такої взаємодії. Найбільш ефективними формами взаємодії влади і організацій громадянського суспільства вважаємо центри громадського захисту, профільні громадські ради (в т.ч. студентські ради, дитячі дорадчі ради); соціальне замовлення, гранти, суспільний договір про взаємодію органів влади на місцях та організацій громадянського суспільства. Яскравим прикладом залучення громади до прийняття

управлінських рішень є функціонування методичної ради Комунального закладу «Якушинецький ліцей», як внутрішня система органів управління якістю освіти.

Таким чином, окреслимо необхідні напрямки оптимізації взаємовідносин органів управління на місцях та інститутів громадянського суспільства:

- удосконалення методів та форм взаємовідносин;
- законодавче врегулювання проблемних аспектів взаємовідносин влади і громадянського суспільства;
- залучення інститутів громадянського суспільства, що володіють фінансово-матеріальними ресурсами й трудовими ресурсами до громадської діяльності.

Аналізуючи активність залучення громадян до управління Якушинецької ОТГ необхідно відмітити відсутність різновиді громадських інститутів. Так, наприклад, створення та підтримка молодіжних ради, як дорадчого органу, участь яких в управлінні освітніми процесами ОТГ є незамінною. Так, члени молодіжних організацій (14-18 років) є безпосередніми учасниками освітнього процесу і можуть спрямовувати розвиток освіти у сучасному руслі, визначаючи актуальні потреби.

Актуальною є ще одна форма взаємодії влади на місцях з громадськістю – електронне врядування та спілкування за допомогою інформаційних технологій. Використання органами публічної влади у своїй діяльності мережі Internet дозволяє не тільки надавати інформацію про свою діяльність, а й отримати інформацію про якість своєї роботи та отримати пропозиції щодо її покращення.

Так, офіційний сайт Якушинецької ОТГ потребує вдосконалення щодо наповненості актуальною інформацією. Наприклад, відсутня інформація, щодо реального стану облаштування допоміжними засобами переміщення закладом освіти з метою створення можливостей комфортного пересування учням інклюзивної форми навчання. Принцип доступності освіти має бути сформований на розумінні та визнання природної потреби людини у вільному переміщені. Можливість реалізації таких потреб матеріалізується у суб'єктивне право учня інклюзивної форми навчання. Враховуючи реалії сьогодення та ситуацію яка склалася в освітньому просторі у

зв'язку з епідемією коронавірусної інфекції (COVID-19), розширення можливостей застосування інтернет платформ для навчання є вкрай актуальними. На органи місцевого самоврядування покладається обов'язок створити можливості доступу до мережі Інтернет з метою навчання місцевих учні. А у співпраці з навчальними закладами сформувати освітнє дистанційне поле. В основу освітнього простору має бути покладений принцип якісної, доступної та сучасної освіти.

Отже, на нашу думку, підвищення якості освіти можна здійснити такими реорганізаційними напрямками:

- оптимізація освітньої мережі;
- скорочення викладачів, які мають низький рівень кваліфікації та не мачають бажання його підвищувати;
- вдосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних працівників.

Створення оптимальної мережі освіти в ніякому випадку не повинна обмежувати громадян у праві на доступну освіту. У Якушинецькій ОТГ існує проблема нестачі однієї школи та відсутності позашкільних закладів освіти. Створення позашкільних закладів освіти, оскільки їх відсутність складає негативну картину мережі освітніх закладів в ОТГ та освітнього процесу загалом. І на томість, створення та забезпечення на рівні ОТГ можливостей навчання дітей у позашкільних закладах освіти, сприятиме позитивному розвитку особистісних якостей дитини, і має бути бажаним доповненням до обов'язкової загальної середньої освіти. Але нажаль, доводиться констатувати, що висвітлена проблема є актуальною для всієї України.

Що стосується інклюзивної освіти, Якушинецької ОТГ, то станом на 2020 рік є брак спеціальних закладів освіти інклюзивного освітнього середовища. А також спостерігається не облаштованість навчальних закладів для осіб з особливими потребами. Визнаючи право доступності освіти для всіх на рівних умова місцеві органи управління повинні прийняти управлінські рішення щодо створення можливостей та комфортних умов навчання для учнів з інвалідністю.

Наступним чинником що впливає на якість освіти є професійно фахова підготовка викладацького складу. Вбачаємо за потрібне на місцевому рівні Якушинецької ОТГ також запровадити програми підтримки місцевих вчителів через мотиваційні або матеріальні нагороди. Враховуючи розрахунки індекс фінансової спроможності Якушинецька ОТГ має фінансові можливості для реалізації управлінських рішень щодо підтримки педагогічного складу на високому освітнього кваліфікаційному рівні.

Паралельно з розвитком освітньої галузі Якушинецька ОТГ потребує і налагодження суміжних соціальних сфер. Невід'ємною частиною розвитку якісної, доступної та сучасної освіти є наявність розвинутої якісної, комфортної дорожньої мережі, яка використовується для трансферу учнів до опорної школи та до її філій. Тому при будівництві або створенні загальноосвітній навчальних закладі доцільно враховувати видатки на облаштування доріг.

Забезпечуючи та фінансуючи підвезення учнів і педагогічних працівників до закладів початкової та базової середньої освіти і у зворотному напрямку функціонуючим автопарком "Якушинецького ліцею" здійснюється безпосередні повноваження органів місцевого самоврядування, що є важливою підтримкою держави та місцевої влади для надання якісних освітніх послуг. Нажаль не по всіх території Якушинецької ОТГ якість доріг є у належному стані.

Налагодження транспортної інфраструктури в Якушинецькій ОТГ шляхом будівництва та ремонту доріг, які забезпечують трансфер учнів та працівників школи до закладу освіти. Трансфер, як вид послуг, мають бути якісними та включати такі умови: комфорт, безпека, ціна та режим роботи транспортного маршруту. Також, не менш важливою умовою якісних послуг перевезення, як складової транспортної інфраструктури, є інформаційне забезпечення пасажирів.

Ефективне управління в сфері освіти на місцевому рівні на прикладі Якушинецької ОТГ є необхідною умовою прискорення процесу подальшого розвитку сучасної України як демократичної, правової та соціальної держави. Процес

децентралізації зачіпає перетворення сучасної системи державного управління в сфері освіти шляхом її модернізації передбачає, з одного боку, комплексну перебудову даної системи органів управління на місцях, яка вичерпала себе з погляду інноваційного змісту і гальмує процеси суспільних перетворень, а з іншого – розбудову організаційних схем державних структур і технологій залучення недержавних структур в систему державного управління для ухвалення та реалізації місцевих управлінських рішень, спрямованих на задоволення потреб і вимог суспільства. Система державного управління, на рівні органів місцевого самоврядування та обласному, районному рівні, апріорі, має стати демократичною, демонополізованою та соціальноорієнтованою. Забезпечення реалізації принципів публічності, прозорості та відкритості детермінує перехід до нової моделі публічного управління як інтегрованого виду управління, що гармонійно поєднує державне управління і місцеве самоврядування. Безперечно, в сучасних українських реаліях впровадження нової моделі державного управління є цілком можливим за умови конструктивної співпраці органів державної влади та інститутів громадянського суспільства. Взаємовідносини громадянського суспільства та правової держави повинні базуватися на певних засадах, серед яких:

- законодавчо закріплений захист прав і свобод людини як пріоритет державної політики в усіх сферах суспільного життя;
- перехід від відомчої орієнтації діяльності держави до орієнтації на потреби і задачі громадян;
- наявність ефективного інформаційного простору взаємодії, налагодження та зміцнення зворотних зв'язків;
- взаємовідповідальність громадян й держави тощо.

В цьому аспекті Якушинецькій ОТГ слід розглядати розширення їх взаємодії з громадськими інституціями не як чергову передвиборчу піар кампанію щодо взаємодії з громадськістю, а як постійну партнерську співпрацю з використанням потенціалу громадських об'єднань для задоволення публічних потреб в сфері освіти.

Громадські об'єднання, ініціативи, рухи шляхом створення системи партнерських організацій, коаліцій і мереж об'єднуються для відстоювання своїх прав та інтересів. З огляду на це, інститути громадянського суспільства, що залучаються до прийняття та реалізації управлінських рішень з суспільно важливих питань, поряд з місцевими органами управління, потрібно визнати суб'єктами публічного адміністрування у сфері освіти. Саме процес децентралізації влади, як рушійна сила реформування освітнього простору спроможній підтримувати обраний рух України як правової соціальної держави. Органи місцевого самоврядування завдяки делегуванню повноважень в сфері освіти та їх субсидіарному фінансуванню з боку держави, разом із інститутами громадянського суспільства та громади в цілому можуть створити якісне, доступне та сучасне освітнє середовище на місцях.

ВИСНОВКИ

1. Більшість науковців визначають сутність децентралізації, як розширення або передачу повноважень разом з правом управління місцевими бюджетами. Наступні в свою чергу розглядають децентралізацію, як принцип та спосіб організації управління, через наділення місцеві органи управління владними повноваженнями, які необхідні для прийняття управлінських рішень. Єдність наукових положень у становленні мети децентралізації, яка спрямована на задоволені інтересів жителів територіальних громад та задля забезпечення якості освітніх послуг. Ми ж наголошуємо на тому, що децентралізація не сама суть, а елемент процесу, що відкриває широкий простір для розвитку місцевої ініціативи з урахуванням місцевих особливостей.

2. Встановлено, що системи повноважень органів місцевого самоврядування у сфері освіти полягає у збалансуванні владних повноваження за правом територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції і законів України. Сутність місцевого самоврядування полягає у гарантованому державою праві територіальної громади, громадян і їх органів в інтересах населення вирішувати в межах чинного законодавства і під власну відповідальність значну частину місцевих питань.

3. Аналізуючи реалізацію функцій органів місцевого самоврядування у сфері освіти на прикладі Якушинецької об'єднаної територіальної громади було встановлено, що досліджуване ОТГ є самостійним суб'єктом адміністративних правовідносин і може виступати носієм повноважень щодо винесення владних рішень, які є чинними на території, приналежності земель до відповідної громади згідно адміністративно-територіального устрою України.

Реалізація функції управління освітньою сферою зазначеної ОТГ виражається у функціонуванні відділу освіти, культури та спорту кадрове забезпечення, якого є

оптимальним і не перевищує реальний об'єм покладений на нього повноважень упорядкування в сфері освіти по відношенню до кількості навчальних закладів в ОТГ, та достатньою мірою визначає напрям функціонального призначення.

Щодо реалізації функції ведення обліку дітей дошкільного та шкільного віку у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, то аналізуючи офіційні дані кількості осіб Якушинецької ОТГ, то дітей шкільного та дошкільного віку складає 12,88 % від всього населення ОТГ. Аналіз управління в сфері освіти щодо створення мережі освітніх закладів показав його неналежний рівень, що виражається у відсутності позашкільних закладів освіти, та браком спеціальних закладів освіти інклюзивного освітнього середовища. А також спостерігається не облаштованість навчальних закладів для осіб з особливими потребами.

4. Аналізуючи успішні практики управління в сфері освіти можна звернути увагу на Комунальний заклад «Якушинецький ліцей», який має у підпорядкуванні 2 філії і вирізняється внутрішньою системою органів управління якістю освіти, що є яскравим прикладом залучення громади до прийняття управлінських рішень. Навчально-методична рада Комунального закладу «Якушинецький ліцей» покликана координувати зусилля різних служб, підрозділів школи, творчих педагогів, спрямовані на розвиток науково-методичного забезпечення освітнього процесу, інноваційної діяльності педагогічного колективу. До структури навчально-методичної ради входить 10 членів, секретар, заступник голови та Голова, який її очолює.

Також, одним із найуспішніших прикладів формування та реалізації стратегії розвитку освіти є досвід Дунаєвецької ОТГ Хмельницької області на 2017–2020 рр. На базі оцінки ситуації в системі освіти, проведеного аналізу та вивчення громадської думки, управлінням освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради визначено місію та стратегічні цілі розвитку освіти дала можливість: підвищити якість освіти; зменшити витрати на освіту з бюджету ОТГ; вивільнені кошти спрямувати на розширення кількості та підвищення якості освітніх послуг; ефективно

використовувати незадіяні в освітньому процесі будівлі та приміщення закладів освіти для інших адміністративних і соціальних потреб громади, вирішення господарських питань та організації позашкільної роботи; покращити дорожню інфраструктуру й ефективно організувати перевезення учнів; модернізувати заклади освіти, освітню інфраструктуру та матеріально-технічне оснащення закладів освіти;

На додачу, позитивним прикладом практики управління освітою є Городоцьке ОТГ на Львівщині, яка об'єднує 40 населених пунктів. Однією із проблемних питань зазначеного ОТГ, стало покращення якості освітніх послуг через підвищення професіоналізму педагогічних кадрів та залученням молодих високваліфікованих освітян. Для підвищення престижності професії та підвищення статусу педагога, з метою мотивації останніх до професійного розвитку та реалізації начальник відділу освіти Городоцької ОТГ була заснована премія ім. Виноградського з відзнакою та посвідчення до неї. Нагородження приурочине до дня вчителя з фінансовою винагородою в розмірі одного посадового окладу.

5. Для підвищення якості та доступності освіти, враховуючи розрахунки індекс фінансової спроможності, в Якушинецькій об'єднаній територіальній громаді вбачаємо за потрібне на місцевому рівні запровадити: програми підтримки місцевих вчителів через мотиваційні або матеріальні нагороди; створення оптимальної мережі освіти, що включає створення однієї школи та позашкільних закладів освіти; облаштуваність навчальних закладів для учнів з особливими потребами. Але, на жаль, доводиться констатувати, що висвітлена проблема є актуальною для всієї України.

Враховуючи реалії сьогодення та ситуацію яка склалася в освітньому просторі у зв'язку з епідемією коронавірусної інфекції (COVID-19), розширення можливостей застосування інтернет платформ для навчання є вкрай актуальними. На органи місцевого самоврядування покладається обов'язок:

- створити можливості доступу до мережі Інтернет з метою навчання місцевих учні, також співпрацею з навчальними закладами сформувати дистанційне освітнє поле;

- вдосконалення та наповненості актуальною інформацією офіційного сайту громади в освіті;
- створення та підтримка молодіжної ради, як дорадчого органу. Так, члени молодіжних організацій (14-18 років) є безпосередніми учасниками освітнього процесу і можуть спрямовувати розвиток освіти у сучасному руслі, визначаючи актуальні потреби.

Паралельно з розвитком освітньої галузі Якушинецька ОТГ потребує і налагодження суміжних соціальних сфер:

- наявність розвинутої якісної, комфортної дорожньої мережі, яка використовується для трансферу учнів до опорної школи та до її філій;
- належне інформаційне забезпечення пасажирів;
- облаштування освітлення доріг та вулиць;

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). — К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. — 584 с.
2. Адміністративне право: підручник / В.М. Гаращук, В.В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. — Х. : Право, 2010. — 624 с.
3. Аналіз освітньої політики: теорія і практика управління на місцевому рівні / авт. кол.: Базелюк В.Г., Бойченко Т.Є., Забродська Л.М., Маслов В.І., Набок М.В., Сергієнко А.А., Трегуб С.Г., Яковець В.П. — Київ, вид.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014, 306 с.
4. Висоцький О.Ю., Висоцька О.Є., Шаров Ю.П. Основи державного управління: Конспект лекцій. У двох частинах. Частина І. — Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. - 52 с.
5. Гаєвська Л.А. Державне управління у сфері освіти. Глосарій з дисциплін магістерської програми за спеціальністю «Державне управління у сфері освіти». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Nayk_rozrob/f085cf18-cb46-497b-936f-f08dfb303f13.pdf (дата звернення: 27.03.2020 року)
6. Державне управління у сфері освіти : конспект лекцій з дисциплін нормативної частини магістерської програми за спеціальністю «Державне управління у сфері освіти» / авт. кол. : Н.Г. Протасова, С.В. Крисюк, Т.О. Лукіна та ін. ; за заг. ред. Н. Г. Протасової. — К. : НАДУ, 2012. — 60 с.
7. Децентралізація освіти як дієвий сервісний інструмент впливу на розвиток регіонів / авт. кол. : Левченко Н.М., Антонова Л.В., Антонов А.В. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/9.pdf (дата звернення: 10.04.2020 року).

8. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» у 2019 році: Постанова Кабінету Міністрів України № 130 від 27.02.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2019-%D0%BF#Text>(дата звернення: 10.10.2020 року).

9. Дзвінчук Д.І. Основні вектори розробки та реалізації освітньої політики в контексті реформи децентралізації в Україні / Д. І. Дзвінчук // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2018. - Вип. 72. - С. 227-241. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2018_72_15 (дата звернення: 27.03.2020 року).

10. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 11.04.2020 року).

11. Касич А. О. Управління процесами децентралізації: зарубіжний досвід та стратегічні завдання для України [Електронний ресурс] / А.О. Касич, А.С. Петрушко // Економіка та суспільство. – 2017. – Вип. 13. – С. 71-77. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua/journal-13/20-stati-13/1421-kasich-a-o-petrushko-a-s>. (дата звернення: 27.05.2020 року).

12. Когут І. Місцеві органи влади повинні створювати умови для автономії шкіл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://donors.decentralization.gov.ua/uploads/admin/news_digest/file_uk/files/5be94abbc043247f0bfbe0e5/U-LEAD_Dynamics_Issue_5_ua.pdf (дата звернення: 04.04.2020 року).

13. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу

: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.03.2020 року).

14. Кримець, Л. В. Децентралізація влади у контексті науково-освітнього простору. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії / ред. В. Г. Воронкова. - Запоріжжя, 2016. - Вип. 64 (2016). - С. 227 – 241.

15. Литвиненко Г. Система менеджменту освіти та сервісного обслуговування закладів освіти в умовах територіальних громад / Г. Литвиненко, Н. Клясен // Нова педагогічна думка. - 2018. - № 2. - С. 22-24. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2018_2_6 (дата звернення: 10.04.2020 року).

16. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство України», 2019 р. – 300 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf> (дата звернення: 10.11.2020 року).

17. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 1.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 10.03.2020 року).

18. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України. № 157-VIII від 05.02.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 10.03.2020 року).

19. Про дошкільну освіту: Закон України № 2628-III 11.07.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 10.03.2020 року).

20. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету міністрів України № 385 від 6.09.2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (дата звернення: 18.04.2020 року).

21. Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами: Постанова Кабінету Міністрів України № 1088 від 27.12.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1088-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.10.2020 року).

22. Про місцеве самоврядування: Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.03.2020 року).

23. Про національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України № 347/2002 від 17.04.2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (дата звернення: 27.03.2020 року).

24. Про освіту: Закон України № 2145-VIII від 5.09.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 10.03.2020 року).

25. Про повну загальну середню освіту: Закон України № 463-IX від 16.01.2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 20.11.2020 року).

26. Про позашкільну освіту: Закон України № 1841-III від 22.06.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text> (дата звернення: 27.10.2020 року).

27. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України № 103/98-ВР від 10.02.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.08.2020 року).

28. Про створення відділ освіти, культури та спорту Якушинеської ОТГ: Рішення 11 сесії 7 скликання Якушинецької сільської ради від 16.01.2018.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osv-osvita.gov.ua/> (дата звернення: 27.11.2020 року).

29. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження № 988-р Кабінету Міністрів України від 14.12.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npras/249613934> (дата звернення: 01.04.2020 року).

30. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 988-р від 14.12.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/npras/249613934> (дата звернення: 01.04.2020 року).

31. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента № 344/2013 від 25.06.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 10.03.2020 року).

32. Топузов М.О. Опорні заклади освіти в контексті реформування та децентралізації в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/715293/1/%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BA9E.pdf> (дата звернення: 10.04.2020 року).

33. Шевченко М.М. Сутність державного управління освітою. С.347 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/20531/1/218-Shevchenko-347-348.pdf> (дата звернення: 15.04.2020 року).

34. Шиян Р. Децентралізація освіти у Польщі: досвід для України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://old.decentralization.gov.ua/> (дата звернення: 02.03.2020 року).

35. Autti, O. And Hyry-Belhammer, E. K. (2014). School closures in rural Finnish communities. Journal of Research in Rural Education, 29(1), 1-

17. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://jrre.psu.edu/sites/default/files/2019-08/29-1.pdf> (дата звернення 27.11.2020 року).

36. Egelund, Niels and Helen Laustsen. (2006). School closure: what are the consequences for the local society? *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50(4), 429-439. [Електронний ресурс].

– Режим доступу: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00313830600823787> (дата звернення: 04.09.2020 року).

37. Jan Herczyński. Jan Herczyński. Modele decentralizacji oświaty.- Ośrodek Rozwoju Edukacji. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ore.edu.pl> (дата звернення: 10.09.2020 року).

38. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Децентралізація дає можливості]. – Електронні данні. [Новини]: Увага! Індекс фінансової спроможності шкільної освітньої мережі ОТГ на 2018 рік – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10268> (дата звернення: 12.11.2020 року).

39. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Децентралізація дає можливості]. – Електронні данні. [Загальна інформация]: Про реформу – Децентралізація. Навіщо децентралізація? – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення: 12.11.2020 року).

40. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Освіта.ua]. –Електронні данні. [Блоги]: Дятленко С. Про формулу для розподілу освітньої субвенції – Режим доступу: <http://osvita.ua/blogs/71237/> (дата звернення: 10.09.2020 року).

41. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Освітня політика портал громадських експертів]. – Електронні данні. [Шведсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні»]: Практичний poradnik «Стратегія розвитку освіти в громаді». – Режим доступу: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/186/strategy.pdf> (дата звернення: 27.10.2020 року).

42. Ukr.net [Електронний ресурс]: [STUDWAY]. –Електронні данні. [Освіта]: Шкільна освіта у містах та селах: чи для всіх вона однаково доступна? [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <https://studway.com.ua/shkilna-osvita-v-ukraini/> (дата звернення: 10.10.2020 року).

43. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Децентралізація дає можливості]. – Електронні данні. [Новини]: Увага! Індекс фінансової спроможності шкільної освітньої мережі ОТГ на 2020 рік – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12193> (дата звернення: 12.11.2020 року).

44. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Децентралізація дає можливості]. – Електронні данні. [Новини]: Увага! Індекс фінансової спроможності шкільної освітньої мережі ОТГ на 2019 рік – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10675> (дата звернення: 12.11.2020 року).

45. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Lenta.ua]. – Електронні данні. [Суспільство]: Стало відомо, у скільки обходиться державі один школяр – Режим доступу: <https://lenta.ua/ua/stalo-vidomo-u-skilki-obhoditsya-derzhavi-odin-shkolyar-58345/> (дата звернення: 27.11.2020 року).

46. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Аналітичне агенство Конкурент]. – Електронні данні. [Статті]: В українських школах на одного вчителя припадає 9 учнів. – Режим доступу: <https://konkurent.ua/publication/29773/v-ukrayinskih-shkolah-na-odnogo-vchitelya-pripadae-9-uchniv/> (дата звернення: 12.11.2020 року).

47. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Аналітичний центр CEDOS]. – Електронні данні. [Публікації]: Бюджет освіти та науки 2019. – Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/biudzhet-osvity-ta-nauky-2019> (дата звернення: 19.11.2020 року).

48. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Децентралізація дає можливості]. – Електронні данні. [Новини]: Методично-інформаційний посібник. Критерії формування спроможної освітньої мережі в ОТГ. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/11431> (дата звернення: 27.03.2020 року).

49. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Матеріали Серпневої конференції - 2019 педагогічних працівників петрівського району] – Електронні данні. [Доповідь

начальника ВО]: «Нова українська школа-простір освітніх можливостей» – Режим доступу: https://serpnevakonferenspetrove2019.blogspot.com/p/blog-page_34.html (дата звернення: 10.11.2020 року).

50. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Освіта.ua]. – Електронні данні. [Новини]: Проект Концепції розвитку освіти до 2025 року – Режим доступу: <https://osvita.ua/news/43501/> (дата звернення: 10.11.2020 року).

51. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Освітня політика портал громадських експертів]. – Електронні данні. [Шведсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні»]: Методичні рекомендації з розроблення положення про структурний підрозділ освіти виконавчого органу об'єднаної територіальної громади. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/49450> (дата звернення: 27.03.2020 року).

52. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Урядовий портал]. – Електронні данні. [ДНУ «Інститут освітньої аналітики»]: Освіта в Україні: базові індикатори Інформаційно-статистичний бюлетень результатів діяльності галузі освіти у 2017/2018 н. р – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/1serpkonf-informatsiyniy-byuleten.pdf> (дата звернення: 10.04.2020 року).

53. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Урядовий портал]. – Електронні данні. [ДНУ «Інститут освітньої аналітики»]: Освітня реформа: Результати та перспективи. Фінансування освіти в Україні. – Режим доступу: <https://opendata.iea.gov.ua/story/> (дата звернення: 10.11.2020 року).

54. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Ціна держави]. – Електронні данні. [Без рубрики]: Чому закриття малокомплектних шкіл добре для освіти та бюджету. – Режим доступу: <https://cost.ua/291-reform-schools/> (дата звернення: 10.11.2020 року).

55. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Урядовий портал]. – Електронні данні. [ДНУ «Інститут освітньої аналітики»]: Освітня реформа: результати та перспективи інформаційно-аналітичний збірник 2019 р. – Режим

доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentation/Institut-zbirnik.pdf?> (дата звернення: 10.09.2020 року).

56. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Урядовий портал]. – Електронні данні. [Ефективне врядування]: Реформа децентралізації – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi> (дата звернення: 24.09.2020 року).

57. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Урядовий портал]. – Електронні данні. [Картка громади]: –Електронні данні. – Режим доступу: <https://yakushynetska-gromada.gov.ua/structure/> (дата звернення: 27.11.2020 року).

58. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Урядовий портал]. – Електронні данні. [Про програму]: –Електронні данні. Якушенецька селищна рада. – Режим доступу: <http://hromada.canactions.com/iakushynetska/> (дата звернення: 27.11.2020 року).

59. Ukr.net [Електронний ресурс]: [Урядовий портал]. – Електронні данні. [Без рубрики]: Концепція інтегрованого просторового розвитку Якушинецької сільської об'єднаної територіальної громади (вінницька область). – Режим доступу: <http://hromada.canactions.com/wpcontent/uploads/2019/12/Yakushynetska.pdf> (дата звернення: 27.10.2020 року).

ДОДАТКИ

Додаток А

Повноваження органів місцевого самоврядування першого рівня

**Верховна Рада
Автономної Республіки
Крим, обласні ради,
Київська та
Севастопольська міські
ради**

Відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти та забезпечення якості освіти на відповідній території, забезпечення доступності повної загальної середньої освіти та професійної (професійно-технічної) освіти

Планують та забезпечують розвиток мережі закладів профільної середньої, професійної (професійно-технічної) та позашкільної освіти, закладів спеціалізованої освіти, спеціальних закладів освіти, науково-методичних та навчально-методичних установ

Утворюють та забезпечують утримання комунальних закладів післядипломної освіти для потреб підвищення кваліфікації педагогічних працівників

Засновують заклади освіти, а також реорганізують, перепрофілюють (змінюють тип) та ліквідують їх з урахуванням спеціальних законів

Забезпечують проживання або підвезення до місця навчання і у зворотному напрямку (до місця проживання) здобувачів профільної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти, які навчаються не за місцем проживання (за потреби - спеціально обладнаним транспортом, доступним для осіб з порушенням зору, слуху, опорно-рухового апарату та інших маломобільних груп населення)

Оприлюднюють оприлюднюють офіційну звітність про всі отримані та використані кошти, а також перелік і вартість товарів, робіт, послуг, спрямованих на потреби кожного із заснованих ними закладів освіти, та інші видатки у сфері освіти

Забезпечують рівні умови для розвитку закладів освіти всіх форм власності

Сприяють розробленню плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) у закладах освіти

Здійснюють інші повноваження у сфері освіти, передбачені законом

Джерело: Розроблено автором за [7]

Додаток Б

Повноваження органів місцевого самоврядування другого рівня

**Районні, міські
ради та ради
об'єднаних
територіальних
громад**

Відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти та забезпечення якості освіти на відповідній території, забезпечення доступності дошкільної, початкової та базової середньої освіти, позашкільної освіти

Планують та забезпечують розвиток мережі закладів дошкільної, початкової та базової середньої освіти, позашкільної освіти

Засновують заклади освіти, а також реорганізують, перепрофілюють (змінюють тип) та ліквідують їх з урахуванням спеціальних законів

Закріплюють за закладами початкової та базової середньої освіти територію обслуговування (крім випадків, встановлених спеціальними законами)

Забезпечують доступність дошкільної та середньої освіти для всіх громадян, які проживають на відповідній території, та вживають заходів для забезпечення потреби у дошкільній та позашкільній освіті

Забезпечують та фінансують підвезення учнів і педагогічних працівників до закладів початкової та базової середньої освіти і у зворотному напрямку (у разі потреби - транспортними засобами, пристосованими для перевезення осіб, які пересуваються на кріслах колісних)

Ведуть облік дітей дошкільного та шкільного віку у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України

Оприлюднюють офіційну звітність про всі отримані та використані кошти, а також перелік і вартість товарів, робіт, послуг, спрямованих на потреби кожного із заснованих ними закладів освіти, та інші видатки у сфері освіти

Забезпечують рівні умови розвитку закладів освіти всіх форм власності

Сприяють розробці плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти

Здійснюють інші повноваження у сфері освіти, передбачені законом

Джерело: Розроблено автором за [7]

Повноваження органів місцевого самоврядування третього рівня



Сільські, селищні ради

Відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти та забезпечення якості освіти на відповідній території, забезпечення доступності дошкільної та початкової освіти

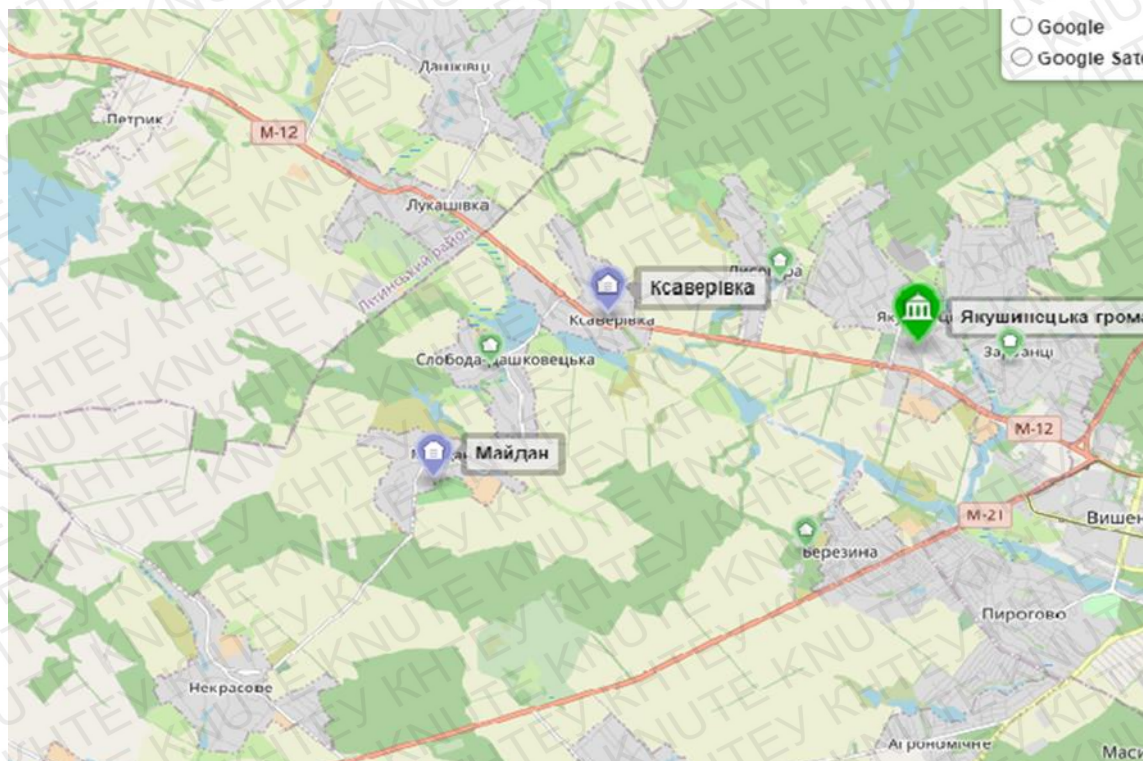
Засновують заклади освіти, а також реорганізують, перепрофілюють (змінюють тип) та ліквідовують їх з урахуванням спеціальних законів

Оприлюднюють офіційну звітність про всі отримані та використані кошти, а також перелік і вартість товарів, робіт, послуг, спрямованих на потреби кожного із заснованих ними закладів освіти, та інші видатки у сфері освіти

Здійснюють інші повноваження у сфері освіти, передбачені законом

Джерело: Розроблено автором за [7]

Карта Якушинецької ОТГ Вінницької області



Додаток Д

Витяг

Додаток до листа Якушинецької сільської ради
від 08.10.2018 року №08-02/992

Інформація по доступності об'єктів фізичного оточення, розташованих на території населених пунктів, до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у Якушинецькій сільській раді Вінницького району Вінницької області

№ з/п	Назва н/п	Адреса об'єкту	Призначення об'єкту	Облаштування прилеглої території для потреб осіб з інвалідністю та мало мобільних груп населення (так/ні)	Наявність місця паркування автотранспорту для осіб з інвалідністю (так/ні)	Тактильні таблички з шрифтом Брайля (так/ні)	Використання контрастних кольорів для орієнтування людей із зниженим зором (так/ні)	Наявність інформаційних табло/підтограм (так/ні)	Відповідність до вимог державних будівельних норм				
									Пандус на вході до будівлі (так/ні)	Сходи на вході та всередині будівлі (так/ні)	Дверні прорізи (так/ні)	Ліфти (підйомники) (так/ні)	Санвузли (так/ні)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Якушинці	Вул.. Б. Хмельницького, 68	Якушинецька ЗОШ І-ІІІ ст.	так	так	ні	ні	ні	ні	так	так	ні	ні
2	Якушинці	Вул.. Б. Хмельницького, 67	ДНЗ «Барвінок»	ні	ні	ні	ні	ні	ні	так	так	ні	ні
3	Зарванці	Вул.. Клубна, 1	Зарванецька ЗОШ І-ІІ ступенів	ні	ні	ні	ні	ні	ні	так	так	ні	ні

Продовження табл. Додаток Д

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
4	Зарванці	Вул.. Мирна, 160	Філія Зарванецької ЗОШ І-ІІ ступенів	ні	ні	ні	ні	ні	ні	так	так	ні	ні
5	Лисогора	Вул.. Я. Мудрого, 11а	Лисогірська загальноосвітня школа І ст..	ні	ні	ні	ні	ні	так	так	так	ні	ні
6	Ксаверівка	Вул.. Соборна, 1	Ксаверівська загальноосвітня школа І ст..	ні	ні	ні	ні	ні	так	так	так	ні	ні
7	Ксаверівка	Вул.. Соборна, 1	ДНЗ «Росинка»	ні	ні	ні	ні	ні	так	так	так	ні	ні
8	Майдан	Вул.. Незалежності, 100	ДНЗ «Малютко»	так	так	ні	ні	ні	ні	ні	так	ні	так

Додаток Ж
Витяг

Індекс фінансової спроможності освітньої мережі ОТГ 2018 рік

Область	Назва	Класів фактично ЗЗСО	Учнів фактично у ЗЗСО	Фактична середня наповнювані сть у ЗЗСО (ФНК)	Розрахункова середня наповнювані сть у ЗЗСО (РНК)	Різниця ФНК-РНК
Вінницька область	отг. Томашпільська (Томашпільський район)	33	875	26,5	17	9,5
Вінницька область	отг. Мурафська (Шаргородський район)	53	999	18,8	13	5,8
Вінницька область	отг. Ковалівська (Немирівський район)	25	417	16,7	11,5	5,2
Вінницька область	отг. Якушинецька (Вінницький район)	38	579	15,2	11	4,2
Вінницька область	отг. Росопанська (Липовецький та Оратівський райони)	14	239	17,1	13	4,1
Вінницька область	отг. Оратівська (Оратівський район)	27	568	21,0	17	4,0
Вінницька область	отг. Северинівська (Жмеринський район)	22	366	16,6	13	3,6
Вінницька область	отг. Студенянська (Піщанський район)	17	247	14,5	11	3,5
Вінницька область	отг. Іванівська (Калинівський район)	47	769	16,4	13	3,4
Вінницька область	отг. Лука-Мелешківська (Вінницький та Тиврівський райони)	48	764	15,9	13	2,9
Вінницька область	отг. Барська (Барський район)	93	2124	22,8	20,5	2,3
Вінницька область	отг. Шляхівська (Бершадський район)	19	271	14,3	12	2,3
Вінницька область	отг. Бабчинецька (Чернівецький район)	17	204	12,0	11	1,0
Вінницька область	отг. Калинівська (Калинівський район)	117	2502	21,4	20,5	0,9
Вінницька область	отг. Жданівська (Хмільницький район)	27	370	13,7	13	0,7
Вінницька область	отг. Джулинська (Бершадський район)	41	553	13,5	13	0,5
Вінницька область	отг. Новогребельська (Калинівський район)	18	180	10,0	10	0,0
Вінницька область	отг. Староприлуцька (Липовецький район)	17	197	11,6	12	-0,4
Вінницька область	отг. Немирівська (Немирівський район)	87	1584	18,2	19	-0,8
Вінницька область	отг. Райгородська (Немирівський район)	19	193	10,2	11	-0,8
Вінницька область	отг. Гніванська (Тиврівський та Жмеринський райони)	85	1639	19,3	20,5	-1,2
Вінницька область	отг. Тульчинська (Тульчинський район)	143	2370	16,6	18	-1,4
Вінницька область	отг. Іллінецька (Іллінецький район)	130	2014	15,5	17	-1,5
Вінницька область	отг. Сокиринська (Вінницький район)	19	215	11,3	13	-1,7
Вінницька область	отг. Шпиківська (Тульчинський район)	26	397	15,3	17	-1,7
Вінницька область	отг. Дашівська (Іллінецький район)	64	841	13,1	15	-1,9
Вінницька область	отг. Вапнярська (Томашпільський район)	46	849	18,5	20,5	-2,0
Вінницька область	отг. Кунківська (Гайсинський район)	42	327	7,8	10	-2,2
Вінницька область	отг. Вороновицька (Вінницький район)	46	770	16,7	19	-2,3
Вінницька область	отг. Брацлавська (Немирівський район)	24	400	16,7	19	-2,3
Вінницька область	отг. Краснопільська (Гайсинський та Теплицький райони)	43	369	8,6	11	-2,4
Вінницька область	отг. Мельниківська (Немирівський район)	14	117	8,4	11	-2,6
Вінницька область	отг. Глуховецька (Козятинський район)	43	529	12,3	17	-4,7
Вінницька область	отг. Ситковецька (Немирівський район)	20	258	12,9	19	-6,1

Додаток К
Витяг

Індекс фінансової спроможності освітньої мережі ОТГ на 2019 рік

Бюджет	Класів фактично ЗЗСО	Учнів фактично у ЗЗСО	Фактична середня наповнюваність у ЗЗСО (ФНК)	Розрахункова середня наповнюваність у ЗЗСО (РНК)	Різниця ФНК-РНК	* Профіцит /дефіцит, млн. грн
Вінницька область						
Бюджет Мурафської сільської об'єднаної територіальної громади	53	998	18,8	13,0	5,8	5,82
Бюджет Северинівської сільської об'єднаної територіальної громади	20	367	18,4	13,0	5,4	1,96
Бюджет Якушинецької сільської об'єднаної територіальної громади	37	601	16,2	11,0	5,2	3,15
Бюджет Оратівської селищної об'єднаної територіальної громади	26	568	21,8	17,0	4,8	2,75
Бюджет Іванівської сільської об'єднаної територіальної громади	45	765	17,0	13,0	4,0	3,06
Бюджет Росошанської сільської об'єднаної територіальної громади	14	235	16,8	13,0	3,8	0,89
Бюджет Лука-Мелешківської сільської об'єднаної територіальної громади	47	786	16,7	13,0	3,7	2,93
Бюджет Студенянської сільської об'єднаної територіальної громади	17	247	14,5	11,0	3,5	0,87
Бюджет Ковалівської сільської об'єднаної територіальної громади	27	404	15,0	11,5	3,5	1,40
Бюджет Барської міської об'єднаної територіальної громади	92	2190	23,8	20,5	3,3	7,24
Бюджет Вороновицької селищної об'єднаної територіальної громади	35	747	21,3	19,0	2,3	1,75
Бюджет Томашпільської селищної об'єднаної територіальної громади	47	894	19,0	17,0	2,0	1,81
Бюджет Тростянецької селищної об'єднаної територіальної громади	35	718	20,5	19,0	1,5	1,09
Бюджет Калинівської міської об'єднаної територіальної громади	121	2563	21,2	20,5	0,7	1,75
Бюджет Новогребельської сільської об'єднаної територіальної громади	18	192	10,7	10,0	0,7	0,13
Бюджет Джулинської сільської об'єднаної територіальної громади	41	559	13,6	13,0	0,6	0,35
Бюджет Тульчинської міської об'єднаної територіальної громади	132	2435	18,4	18,0	0,4	1,09
Бюджет Жданівської сільської об'єднаної територіальної громади	28	376	13,4	13,0	0,4	0,16
Бюджет Бабчинської сільської об'єднаної територіальної громади	17	187	11,0	11,0	0,0	0,00
Бюджет Шляхівської сільської об'єднаної територіальної громади	24	282	11,8	12,0	-0,3	-0,07
Бюджет Немирівської міської об'єднаної територіальної громади	87	1629	18,7	19,0	-0,3	-0,45
Бюджет Іллінецької міської об'єднаної територіальної громади	128	2098	16,4	17,0	-0,6	-1,28
Бюджет Райгородської сільської об'єднаної територіальної громади	18	186	10,3	11,0	-0,7	-0,12
Бюджет Сокиринської сільської об'єднаної територіальної громади	20	235	11,8	13,0	-1,3	-0,29
Бюджет Гніванської міської об'єднаної територіальної громади	86	1649	19,2	20,5	-1,3	-2,19
Бюджет Вапнярської селищної об'єднаної територіальної громади	47	900	19,1	20,5	-1,4	-1,22
Бюджет Шпиківської селищної об'єднаної територіальної громади	26	404	15,5	17,0	-1,5	-0,59
Бюджет Староприлуцької сільської об'єднаної територіальної громади	20	202	10,1	12,0	-1,9	-0,38
Бюджет Кунківської сільської об'єднаної територіальної громади	41	309	7,5	10,0	-2,5	-0,76
Бюджет Краснопільської сільської об'єднаної територіальної громади	42	352	8,4	11,0	-2,6	-0,92
Бюджет Дашівської селищної об'єднаної територіальної громади	66	848	12,8	15,5	-2,7	-2,25
Бюджет Мельниківської сільської об'єднаної територіальної громади	13	93	7,2	10,0	-2,8	-0,26
Бюджет Брацлавської селищної об'єднаної територіальної громади	25	377	15,1	19,0	-3,9	-1,48
Бюджет Глуховецької селищної об'єднаної територіальної громади	42	512	12,2	17,0	-4,8	-2,46
Бюджет Ситковецької селищної об'єднаної територіальної громади	19	258	13,6	19,0	-5,4	-1,40
	1556	26166	16,8			22,07
Волинська область						
Бюджет Княгининівської сільської об'єднаної територіальної громади	29	559	19,3	14,0	5,3	2,95
Бюджет Велимченської сільської об'єднаної територіальної громади	31	564	18,2	13,0	5,2	2,93
Бюджет Гіркополонківської сільської об'єднаної територіальної громади	42	736	17,5	13,0	4,5	3,33
Бюджет Заборольської сільської об'єднаної територіальної громади	53	925	17,5	13,0	4,5	4,12
Бюджет Підгайцівської сільської об'єднаної територіальної громади	67	1255	18,7	14,5	4,2	5,31
Бюджет Самарівської сільської об'єднаної територіальної громади	58	881	15,2	12,0	3,2	2,81

Додаток Л
Витяг

Індекс фінансової спроможності освітньої мережі ОТГ 2020

Бюджет	Класів фактично ЗЗСО	Учнів фактично у ЗЗСО	Фактична середня наповнюваність у ЗЗСО (ФНК)	Розрахункова середня наповнюваність у ЗЗСО (РНК)	Різниця ФНК-РНК	* Профіцит /дефіцит, млн. грн
Вінницька область						
Бюджет Росошанської сільської об'єднаної територіальної громади	12	249	20,75	12	8,75	2,18
Бюджет Соболівської сільської об'єднаної територіальної громади	15	310	20,67	12	8,67	2,69
Бюджет Оратівської селищної об'єднаної територіальної громади	27	618	22,89	17	5,89	3,64
Бюджет Северинівської сільської об'єднаної територіальної громади	22	410	18,64	13	5,64	2,31
Бюджет Якушинецької сільської об'єднаної територіальної громади	37	680	18,38	13	5,38	3,66
Бюджет Лука-Мелешківської сільської об'єднаної територіальної громади	49	863	17,61	13	4,61	3,98
Бюджет Іванівської сільської об'єднаної територіальної громади	46	809	17,59	13	4,59	3,71
Бюджет Вінницької міської об'єднаної територіальної громади	1340	42252	31,53	27	4,53	191,46
Бюджет Барської міської об'єднаної територіальної громади	95	2339	24,62	20,5	4,12	9,64
Бюджет Мурафської сільської об'єднаної територіальної громади	53	978	18,45	14,5	3,95	3,87
Бюджет Студенянської сільської об'єднаної територіальної громади	17	254	14,94	11	3,94	1,00
Бюджет Павлівської сільської об'єднаної територіальної громади	29	485	16,72	13	3,72	1,81
Бюджет Тростянецької селищної об'єднаної територіальної громади	35	760	21,71	19	2,71	2,06
Бюджет Бабчинецької сільської об'єднаної територіальної громади	26	343	13,19	11	2,19	0,75
Бюджет Хмільницької міської об'єднаної територіальної громади	116	3133	27,01	25	2,01	6,29
Бюджет Жданівської сільської об'єднаної територіальної громади	28	418	14,93	13	1,93	0,81
Бюджет Літинської селищної об'єднаної територіальної громади	59	1320	22,37	20,5	1,87	2,47
Бюджет Ковалівської сільської об'єднаної територіальної громади	30	398	13,27	11,5	1,77	0,70
Бюджет Калинівської міської об'єднаної територіальної громади	120	2652	22,10	20,5	1,60	4,24
Бюджет Вороновицької селищної об'єднаної територіальної громади	38	777	20,45	19	1,45	1,12
Бюджет Тульчинської міської об'єднаної територіальної громади	138	2617	18,96	18	0,96	2,52
Бюджет Джулинської сільської об'єднаної територіальної громади	41	565	13,78	13	0,78	0,44
Бюджет Новогребельської сільської об'єднаної територіальної громади	17	209	12,29	12	0,29	0,06
Бюджет Сокиринської сільської об'єднаної територіальної громади	20	263	13,15	13	0,15	0,04
Бюджет Краснопільської сільської об'єднаної територіальної громади	29	319	11,00	11	0,00	0,00
Бюджет Староприлуцької сільської об'єднаної територіальної громади	19	218	11,47	12	-0,53	-0,11
Бюджет Шпиківської селищної об'єднаної територіальної громади	27	435	16,11	17	-0,89	-0,39
Бюджет Жмеринської міської об'єднаної територіальної громади	214	5157	24,10	25	-0,90	-4,65
Бюджет Райгородської сільської об'єднаної територіальної громади	19	191	10,05	11	-0,95	-0,18
Бюджет Гніванської міської об'єднаної територіальної громади	90	1755	19,50	20,5	-1,00	-1,76
Бюджет Вапнярської селищної об'єднаної територіальної громади	48	935	19,48	20,5	-1,02	-0,95
Бюджет Шляхівської сільської об'єднаної територіальної громади	26	284	10,92	12	-1,08	-0,31
Бюджет Іллінецької міської об'єднаної територіальної громади	142	2234	15,73	17	-1,27	-2,83
Бюджет Томашпільської селищної об'єднаної територіальної громади	113	1545	13,67	15	-1,33	-2,05
Бюджет Немирівської міської об'єднаної територіальної громади	90	1721	19,12	20,5	-1,38	-2,37
Бюджет Дашівської селищної об'єднаної територіальної громади	64	852	13,31	15	-1,69	-1,44
Бюджет Теплицької селищної об'єднаної територіальної громади	78	1179	15,12	17	-1,88	-2,22
Бюджет Кунківської сільської об'єднаної територіальної громади	37	294	7,95	11	-3,05	-0,90
Бюджет Мельниківської сільської об'єднаної територіальної громади	16	100	6,25	10	-3,75	-0,38
Бюджет Брацлавської селищної об'єднаної територіальної громади	27	405	15,00	19	-4,00	-1,62
Бюджет Глуховецької селищної об'єднаної територіальної громади	44	537	12,20	17	-4,80	-2,58
Бюджет Ситковецької селищної об'єднаної територіальної громади	18	255	14,17	19	-4,83	-1,23
	3511	82118				225,49

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:
**«ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ»**

Студентки 2 курсу, 4 мз групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Збаразька
Вікторія
Андріївна

(підпис студента)

Науковий керівник
д. е. н.
доцент

Новікова
Наталя
Леонідівна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
д. е. н.
доцент

Ладонько
Людмила
Степанівна

(підпис гаранта)

Київ 2020

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, переліку умовних позначень, трьох розділів, висновків, 8 додатків, списку використаних джерел (59 найменувань). Основний зміст роботи викладено на 57 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 15 рисунків і 3 таблиці.

Метою роботи є вивчення теоретичних засад реформування місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення управління освітою а об'єднаних територіальних громадах.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- систематизувати наукові підходи до дослідження теоретичних засад децентралізації в сфері освіти;
- обґрунтувати систему повноважень органів місцевого самоврядування у сфері освіти;
- проаналізувати реалізацію функцій органів місцевого самоврядування у сфері освіти на прикладі Якушинецької об'єднаної територіальної громади;
- проаналізувати успішні практики управління в сфері освіти в територіальних громадах;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення управління освітою в Якушенецькій об'єднаній територіальній громаді.

Об'єктом дослідження є процес реалізації функцій органів місцевого самоврядування України у сфері освіти (на прикладі Якушенецької об'єднаної територіальної громади).

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти реалізації функцій органів місцевого самоврядування в сфері освіти.

Методологічною основою дослідження є як загальнонаукові, так і спеціально наукові методи наукового пізнання, зокрема: – теоретичного узагальнення, використовувався при розкритті сутності, цілей та поняття децентралізації в Україні; метод систематизації, застосовувався при визначенні обсягу повноважень в сфері управління освітою органами виконавчої влади на місцях, а також органами місцевого самоврядування; використання методи аналізу та синтезу, дали змогу дослідити процес реформування освітньої сфери в Україні; методи індукції та дедукції, дозволили розглядати взаємодію громади та місцевих органів управління, як динамічний процес змін від окремого прояву до загальної форми і навпаки; за допомогою методу компаративістики, порівнювалися особливості процесу реформи освіти в Україні та зарубіжних країнах; при використанні статистичного методу, стало можливим розглянути дані, які характеризують реальний стан освітньої реформи, її складових та готовність громади до освітніх реформ.

У першому розділі розкриваються сутність та цілі реформування сфери освіти на місцевому рівні, повноваження органів місцевого самоврядування у сфері освіти.

У другому розділі описується імплементація кращих практик управління освітою в об'єднаних територіальних громадах України, здійснюється аналіз реалізації функцій органів місцевого самоврядування Якушенецької об'єднаної територіальної громади.

У третьому розділі розглядається вдосконалення управління освітою Якушенецької об'єднаної територіальної громади.

Одержані результати можуть бути використані при удосконаленні роботи органів місцевого самоврядування у сфері освіти.

Анотація

У випускній кваліфікаційній роботі проведено аналіз впровадження реформи місцевого самоврядування та організації влади на місцях, як механізму забезпечення ефективного державного управління сферою освіти. Сформовано структуру управлінських відносини в системі освіти. Проаналізовано сучасний стан нормативно-правового регулювання реформування сфери освіти на місцевому рівнів Україні. Вивчений правовий статус об'єднаних територіальних громад, як представницького органу виконавчої влади та розглянуто повноваження органів місцевого самоврядування в сфері освіти на місцях. Викладено пропозиції щодо удосконалення системи освіти в органах місцевого самоврядування.

In the final qualifying work analyses the introduction of local government reform and local government organization as a mechanism for ensuring effective public administration of education.

-structure has been established in the education system. An analysis has been made of the current state of the legal and regulatory framework for the reform of education at the local level in Ukraine. The legal status of the United Territorial Communities, as a representative body of authority, was studied and the local education authority was reviewed. Proposals for improving the education system in local governments are presented.

Ключові слова: освіта, самоврядування, громада, управління.

РЕЦЕНЗІЯ
на випускну кваліфікаційну роботу
на тему: «**Організація роботи органів місцевого самоврядування**
у сфері освіти»
студентки ОС «Магістр»
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Київського національного торговельно-економічного університету
Збаразької Вікторії

Випускна кваліфікаційна робота виконана на актуальну тематику, оскільки Україна перебуває у безпосередньому трансформаційному процесі освітньої реформи в умовах децентралізації влади. Проблеми та перспективи освітньої реформи, децентралізації в освіті, партнерства влади та громади, кращих практик управління освітою в ОТГ визначає актуальність та своєчасність досліджених питань випускної роботи.

В роботі систематизовано доктринальні підходи до визначень децентралізації освіти; проаналізовано теоретичні та прикладні аспекти функцій органів місцевого самоврядування у сфері освіти в Україні. Автором визначено проблемні аспекти та запропоновано пропозиції щодо вдосконалення управління освітою Якушинецької ОТГ.

Випускна кваліфікаційна робота відзначається, наявністю різноманітних ілюстративних матеріалів, також у роботі присутні статистичні розрахунки.

Перевагою роботи є спроба автора запропонувати практичні рекомендації щодо удосконалення освітнього процесу. Звертається увага на необхідність розвитку мережі освітніх закладів, включаючи заклади позашкільної освіти та заклади інклюзивної освіти. Також, розкривається питання розвитку транспортної інфраструктури, яка безпосередньо впливає такі критерії, як доступність та якість освіти в досліджуваному ОТГ.

Випускна кваліфікаційна робота є актуальною та містить практичні рекомендації. Робота відповідає основним вимогам та може бути допущена до захисту.

Катюжанський сільський голова



Л. І. Заводська

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Збаразька Вікторія Андріївна, повідомляю, що за результатами здійснення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Організація роботи органів місцевого самоврядування у сфері освіти» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія роботи ідентична з друкованою.

«25» листопада 2020 року



(підпис)

Згода

Я, Збаразька Вікторія Андріївна, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: “Організація роботи органів місцевого самоврядування у сфері освіти” несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«25» листопада 2020 року

Підпис

(Збаразька В. А.)

Прізвище, ініціали

[illegible]